

Sociale samenhang in Zanddonk

*Een onderzoek naar de sociale kwaliteit
en de sociale agenda voor de wijk*

Nanne Boonstra
Astrid Huygen
Peter van der Graaf

met medewerking van
Esmey Kromontono

Januari 2008

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	11
1.1 Onderzoek & probleemstelling	12
1.2 Leeswijzer	13
2 De wijk Zanddonk	15
2.1 Inleiding	15
2.2 De wijk Zanddonk	15
2.3 Voorzieningenniveau	16
2.4 Fysieke plannen in de wijk	17
2.5 Sociale investeringen in Zanddonk	18
3 Sociale samenhang in de wijk	23
3.1 Inleiding	23
3.2 De Contactladder	23
3.3 Opzoomeren ligt aan de basis van de Contactladder	24
3.4 Het onderzoek in Zanddonk	25
3.5 Uitkomsten onderzoek naar sociale samenhang in de wijk	26
4 Naar een sociale agenda voor de wijk	29
4.1 Inleiding	29
4.2 De onderzoeksmethode	29
4.3 De ambassadeursgesprekken: met wie is gesproken?	30
4.4 Reacties op de uitkomsten van de Contactladder	30
4.5 Groot gevoel van veiligheid	31
4.6 41% wil actief meewerken	32
4.7 Aandachtspunten en verbeterpunten voor de wijk Zanddonk	33
4.8 Wensen en ambities voor de wijk	39

5	Conclusies en wijkactieprogramma: peiling onder bewoners	43
5.1	Inleiding	43
5.2	Peiling onder bewoners Zanddonk	43
5.3	Herkenbaarheid uitkomsten onderzoek sociale samenhang	45
5.4	Herkenbaarheid sociale agenda voor de wijk	47
5.5	Van agenda naar uitvoeringsprogramma	48
5.6	Resumé	55
1	Bijlage: Uitkomsten Leefbaarheidsmonitor	57
2	Bijlage: Fysieke projecten	63
3	Bijlage: Deelnemers interviews	65
4	Bijlage: Uitkomsten onderzoek Contactladder	67

Samenvatting

In dit rapport doen we verslag van de onderzoeksresultaten over de sociale samenhang in de wijk Zanddonk. Voor dit onderzoek is een grootschalige enquête gehouden onder bewoners. De uitkomsten vormden mede de basis voor het opstellen van een sociale agenda voor de wijk. Deze agenda is in samenspraak met bewoners en professionals tot stand gekomen en biedt aanknopingspunten voor de invulling van de sociale pijler.

Uitkomsten onderzoek sociale samenhang in de wijk

1. *Buurtbewoners voelen zich veilig en thuis in de buurt*

Bijna iedereen voelt zich thuis en veilig in de buurt, en de meerderheid voelt zich zelfs sterk betrokken, vooral bij de buurt.

2. *Er is veel burenccontact, maar oppervlakkig*

De contacten in de buurt beperken zich voornamelijk tot incidentele ontmoetingen: buren kennen elkaar bij naam en groeten elkaar of maken een praatje als ze elkaar tegenkomen. Meer structurele contacten, zoals geregeld bij elkaar op bezoek gaan, zijn minder aanwezig. Bewoners vinden niet dat ze langs elkaar heen leven.

3. *Jongeren actief buiten de buurt & willen meer contact met leeftijdsgenoten*

Jongeren kennen veel mensen in de buurt, maar deze contacten gaan vaak niet verder dan incidentele ontmoetingen. Ze hebben behoefte aan meer contact met leeftijdsgenoten in de buurt. De buurt doet er minder toe voor jongeren, ze oriënteren zich meer op het wijkniveau.

4. *Gezinnen en allochtone bewoners zijn het sterkste op de buurt gericht*

Allochtone bewoners en gezinnen met kinderen zijn sterker op hun buurt georiënteerd. Ze beschikken niet alleen over meer contacten in de buurt, ze zijn tegelijkertijd veeleisender en willen graag hun netwerk uitbreiden. Allochtone bewoners hebben het grootste verlanglijstje. Een andere groep die graag meer contacten in de buurt zou willen opdoen, zijn de jonge bewoners - zowel naar leeftijd als woonduur. Zij kennen nog betrekkelijk weinig mensen in de buurt en zoeken naar meer interactie met hun buurtgenoten.

5. *Buurtbewoners willen meewerken aan de leefbaarheid in de buurt, maar doen nog weinig*

13% van de bewoners heeft het afgelopen jaar samengewerkt met andere bewoners om iets speciaal voor de buurt te doen. De animo is wel groter: 41% wil actief meewerken aan activiteiten om het samenleven in de buurt te verbeteren. Straatfeesten (37%) en activiteiten voor kinderen (27%) zijn het meest in trek. De buurt blijkt belangrijk voor de contacten van bewoners: 61% heeft nieuwe vrienden gekregen door in de buurt wonen.

Bewonerspeiling

Aan de bewoners is gevraagd of ze zich herkennen in de uitkomsten van het onderzoek naar de sociale samenhang in de wijk en of ze zich herkennen in de acht uit het onderzoek komende wensen en verbeterpunten voor de wijk. In totaal hebben 240 bewoners aan de peiling deelgenomen.

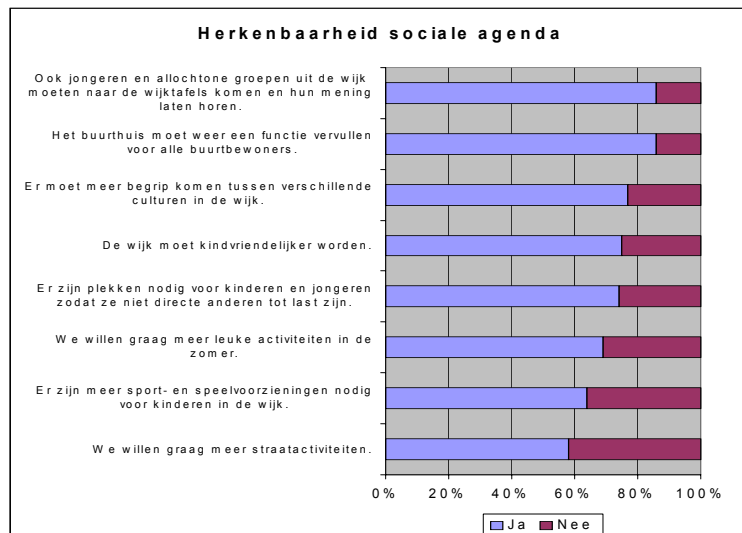
- ***Herkenbaarheid uitkomsten onderzoek sociale samenhang***

Aan de bewoners is gevraagd of ze zich herkennen in de vijf hierboven benoemde uitkomsten. De eerste uitkomst wordt door een ruime meerderheid onderschreven. Dit betekent dat buurtbewoners zich thuis voelen in de buurt. De meerderheid herkent zich ook in het beeld dat buurtbewoners willen meewerken aan de leefbaarheid in de buurt. Over de 3 andere uitkomsten zijn minder expliciete uitspraken gedaan.

- **Herkenbaarheid sociale agenda voor de wijk**

In het onderzoek zijn de wensen en ambities van bewoners en professionals weergegeven in achttien punten. Deze punten hebben geresulteerd in acht wensen of verbeterpunten voor de wijk. Deze wensen zijn in een buurtconferentie op 10 december 2007 voorgelegd aan de bewoners van Zanddonk. Aan hand van een stemming is door de bewoners de keuze gemaakt voor de nader uit te werken wijk - actieprogramma.

In onderstaande tabel ziet U de acht wensen en verbeterpunten en het daaruit voortvloeiende wijk-actieprogramma voor Zanddonk.

Wijk-actieprogramma Zanddonk

- 1 Om het buurthuis weer een functie te laten vervullen voor alle buurtbewoners moeten er meer activiteiten voor jong en oud worden georganiseerd, met name in de vakantieperiodes.
- 2 Om de mening van jongeren te horen moet de wijktafel dichter bij de jongeren worden gebracht.
- 3 Om meer begrip te krijgen voor verschillende culturen in de wijk moeten er gezamenlijke activiteiten voor iedereen worden georganiseerd.
- 4 In de zomer moeten er meer sporttoernooien worden georganiseerd
- 5 Om overlast van kinderen en jongeren te voorkomen moet er extra openstelling komen van het buurthuis en een eigen ruimte voor de jongeren.
- 6 Er moeten meer activiteiten in de zomer worden georganiseerd zoals een zomerfestival.
- 7 Er zijn meer sport- en speelvoorzieningen nodig voor kinderen in de wijk, met name voor de oudere jeugd. Er is gevraagd om een trapveldje/basketbalveldje op de hoek van de Massenetstraat.
- 8 Op straatniveau moet er jaarlijks een straatspeeldag worden georganiseerd, aangevuld met kleinschalige straatactiviteiten (5 per jaar).

Uitgangspunt bij de stemming was dat 70 % van de aanwezige buurtbewoners akkoord gaat met het wijk-actieprogramma. 79,1 % stemde voor het actieprogramma en 20,1 % was tegen.

Van belang is om bij de uitwerking ook rekening te houden met reeds bestaande initiatieven in de wijk zoals het programma Mogelijk Makers, buurtpreventieteam, buurtbemiddeling en buurtsport/sportmobiel. Het wijk-actieprogramma kan aansluiten bij deze programma's, dan wel aanleiding geven om het bestaande aanbod te intensiveren of af te bouwen.

Daarnaast is het van belang stil te staan bij de vraag wat je van de verschillende betrokken partijen kan verwachten. Wat mag je van bewoners verwachten, wat doet de woningbouwcorporatie, de gemeente, het jongerenwerk en de welzijnsorganisatie. Dit onderzoek bevestigt de uitkomsten van andere onderzoeken dat bewoners het niet alleen kunnen én willen doen. Professionals in de frontlinie kunnen bewoners ondersteunen en activiteiten initiëren waarna bewoners het overnemen of volgen.

Tijdens de bijeenkomst van 10 december stond de vraag *niet* centraal wat de investeringen moeten opleveren. Het ging over het vaststellen van de sociale agenda voor de wijk en het formuleren van wijkactiepunten. Een vervolg stap zou zijn om indicatoren te formuleren waar bewoners aan merken dat de sociale kwaliteit in de buurt verbetert. In de vorm van een gedeelde pedagogische visie over wat een leefbare en kindvriendelijke wijk is kunnen de verschillende activiteiten en projecten richting krijgen. Een inhoudelijke visie zou het cement moeten zijn tussen de verschillende wijk-actiepunten.

1 Inleiding

In dit rapport doen we verslag van de onderzoeksresultaten over de sociale samenhang in de wijk Zanddonk. Voor dit onderzoek is een grootschalige enquête gehouden onder bewoners. De uitkomsten vormden mede de basis voor het opstellen van een sociale agenda voor de wijk. Deze agenda is in samenspraak met bewoners en professionals tot stand gekomen en biedt aanknopingspunten voor de invulling van de sociale pijler.

Het van onderop formuleren van de sociale agenda is gedaan vanuit de nieuwe beleidsambities, om op vernieuwende wijze de betrokkenheid van burgers bij de woon- en leefomgeving te vergroten en de afstand tussen bestuur en burgers te verkleinen. Deze ambitie sluit aan bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Waalwijk is een proefgemeente voor de Wmo en stelt welzijn voorop in de vormgeving van deze nieuwe wet. De centrale positie van welzijn leidt tot bijzondere aandacht voor de sociale samenhang in de verschillende buurten en wijken. Uit het leefbaarheidsonderzoek van 2003 is gebleken, dat voor burgers sociale samenhang het meest bepalend is voor de beleving van de leefbaarheid. Als er sprake is van sociale samenhang kunnen mensen eerder een beroep op elkaar doen, en doen zij minder snel een beroep op zorg. Voor de uitvoering van de Wmo is het daarom van belang om te weten welke samenhang er bestaat tussen burgers in hun woonomgeving, met specifieke aandacht voor jeugdigen en hun ouders.

1.1 Onderzoek en probleemstelling

De gemeente Waalwijk en Casade Woondiensten hebben aan het Verwey-Jonker Instituut gevraagd om de sociale samenhang in de wijk Zanddonk in beeld te brengen, alsook een sociale agenda voor de toekomst te formuleren. Hiertoe zijn aan het begin van het onderzoek de volgende twee probleemstellingen geformuleerd:

1. Welke sociale samenhang is er aanwezig in de zes aandachtsbuurten in Zanddonk, met bijzondere aandacht voor de jongeren (16-23 jaar)?
2. Welke concrete activiteiten die op steun van alle betrokken partijen kunnen rekenen zijn mogelijk om deze samenhang te versterken?

We geven antwoord op de eerste probleemstelling door gebruik te maken van een door het Verwey-Jonker Instituut ontwikkeld sociaal diagnose-instrument, genaamd de Contactladder. De Contactladder is een instrument om snel de mate en aard van sociale contacten in een buurt of wijk te meten. Het maakt abstracte begrippen als sociale samenhang concreet en hanteerbaar. Het instrument is ontwikkeld in diverse onderzoeken en heeft zich bewezen in Rotterdam, Den Haag en Groningen, en recentelijk in Leiden. Het instrument is in Waalwijk ingezet. Daarbij is specifiek aandacht gegeven aan de jeugd van 16 tot 23 jaar.

De tweede onderzoeksvraag geeft uitdrukking aan het centraal stellen van burgers. De rol van de gemeente daarbij is die van regisseur, die initiatieven van burgers en instellingen faciliteert vanuit een gebiedsgerichte benadering. Integraal werken tussen bestuur, instellingen en burgers staat voorop. In dit onderzoek was het nadrukkelijk de bedoeling om burgers en instellingen interactief in het onderzoek te betrekken en de resultaten gezamenlijk te vertalen naar een sociale agenda voor de wijk. Waar zien zij kansen voor verbetering op het gebied van leefbaarheid en buurtbetrokkenheid van bewoners, en welke projecten en initiatieven moeten daar naar hun mening een positieve bijdrage aan leveren? Het Verwey-Jonker Instituut maakte hiervoor gebruik van een methodiek die gebaseerd is op een van oorsprong Amerikaanse werkwijze: Result Based Accountability (RBA). RBA is een doelge-

richte aanpak van gezamenlijk geformuleerde doelstellingen en een manier om besluitvormingsprocessen te decentraliseren.

Allebei de hierboven beschreven onderzoeksmethoden zijn in de wijk Zanddonk in Waalwijk toegepast om met burgers en instellingen interactief te werken aan een actieprogramma, dat de resultaten van de Contactladder weergeeft in breed gedragen wensen en aanbevelingen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk twee geven we een beschrijving van de wijk Zanddonk. Naast een aantal demografische gegevens en de aanwezige voorzieningen beschrijven we sociale investeringen. In hoofdstuk 3 staan de uitkomsten van het onderzoek naar de sociale samenhang in de wijk centraal. We vatten de belangrijkste samen. De uitkomsten komen gedeeltelijk terug in het aansluitende hoofdstuk 4. Daarin doen we verslag van de gesprekken die we gevoerd hebben met bewoners, professionals en twee betrokken wethouders. Ze reageren onder andere op de uitkomsten van het onderzoek uit hoofdstuk 3. Centraal staan in dit hoofdstuk de door de respondenten geagendeerde wensen en verbeterpunten voor de wijk. In hoofdstuk 5 beschrijven we de uitslag van de bewonerspeiling over de herkenbaarheid van de belangrijkste conclusies uit hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4. We sluiten het hoofdstuk af met het wijk-actieprogramma voor de wijk Zanddonk.

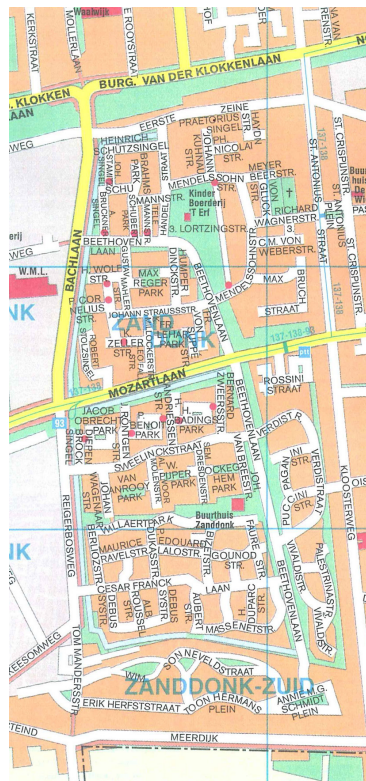
2 De wijk Zanddonk

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een korte beschrijving van de wijk Zanddonk. We gaan in op de uitkomsten van de leesbaarheidsmonitor en benoemen initiatieven en plannen voor het fysieke en sociale domein.

2.2 De wijk Zanddonk

Zanddonk telt 5439 inwoners onder wie 79% autochtonen en 21% allochtonen. Een kwart (25%) van de bewoners bestaat uit jongeren tot 18 jaar, ongeveer een tiende deel (9%) is tussen de 18 en 24 jaar oud. Zanddonk bestaat voor 75% uit ruime eengezinswoningen uit de typische jaren zeventig bouwstijl. De aanwezigheid van zoveel eengezinswoningen maakt de wijk tot een echte gezinswijk. Er zijn veel huishoudens waar de kinderen de deur uit zijn. Zanddonk-Noord (ten noorden van de Mozartlaan) bestaat voor het overgrote deel uit huurwoningen; Zanddonk-Zuid

bestaat uit wat meer koopwoningen. Het noordelijke deel van Zanddonk-Noord heeft een ruime en groene uitstraling maar het zuidelijker deel ziet er 'steniger' uit. De huizen in Zanddonk-Noord zijn ongeveer hetzelfde, terwijl de huizen in Zanddonk-Zuid iets moderner en afwisselender zijn. Groene singels vormen de randen van de wijk Zanddonk. De gemeente streeft bij het woningtype naar een gedifferentieerde wijk. De visie daarachter is dat dit gezondere wijken oplevert. Verschillende groepen mensen komen elkaar dan tegen. Bij nieuwbouwgebieden geldt tegenwoordig dat je een derde sociale woningbouw realiseert. In Zanddonk is meer dan de helft huur, dus er zouden koopwoningen bij moeten komen. Maar de verkoop van huurwoningen, waarmee wel een start is gemaakt, levert onvoldoende resultaat op.

In de leefbaarheidsmonitor van 2006 zijn de verschillende buurten in Zanddonk onder de loep genomen. De leefbaarheidsmonitor laat zien of de uitgevoerde maatregelen - zoals verwoord in het programma leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang 2004-2008 - intussen een positief effect hebben gehad op de leefbaarheid en veiligheid in de aandachtsbuurten. De buurten worden gemonitord op de volgende thema's: bereikbaarheid en kwaliteit van de voorzieningen, bewonerssamenstelling, leefbaarheid, veiligheid, buurtbeheer, woning, achterpaden en de totale woonsituatie. Hieronder wordt de mate van tevredenheid van de bewoners per wijk aangegeven. In bijlage 1 zijn de resultaten van de leefbaarheidsmonitor weergegeven.

2.3 Voorzieningenniveau

Er zijn twee wijkparken in Zanddonk en die bevinden zich in noord (de groene ruimte rondom de kinderboerderij) en in zuid (het Willaertpark). In de wijk is een supermarkt en een buurthuis. Daarnaast is er een groot scholencomplex voor het basisonderwijs, centraal gelegen in de wijk. Wel mist men plekken en ruimte in de wijk voor de oudere jeugd. Ook voor de jonge kinderen is er niet genoeg speelruimte en voor de oudere jeugd worden weinig activiteiten georganiseerd. De jongeren kunnen niet in het buurthuis terecht, omdat dit gebouw min of meer geclaimd wordt

door de ouderen. 'Ouderen en jongeren' gaan niet samen, aldus een jongerenwerker. Voor de jongeren heeft de welzijnsstichting Mozaïek het project sportmobiel uitgevoerd. Sportmobiel is gericht op 11- tot 16-jarigen, en organiseert met een bestelauto met sport- en spelmaterialen laagdrempelige sportactiviteiten in de wijken. Deze sportmobiel staat een keer in de week aan het Willaertpark, naast het buurthuis in Zanddonk. Er wordt veel gebruik gemaakt van de sportmobiel; jongeren komen er graag.

Woningen RIBW

In de wijk Zanddonk staan ook een aantal woningen voor mensen met een psychiatrische beperking, de RIBW's: de Regionale Instellingen voor Beschermd Wonen. Er zijn verscheidene woon-groepen, zoals groepen voor oudere bewoners met intensieve 24-uurs begeleiding en verzorging en groepen die begeleiding nodig hebben bij het zo zelfstandig mogelijk wonen en leven. Daarnaast is er een groep bewoners met begeleiding naar maximale zelfredzaamheid. Voor alle bewoners geldt dat ze een duidelijke structuur en een vast dag- en weekprogramma nodig hebben.

2.4 Fysieke plannen in de wijk

De wijk Zanddonk wordt aangemerkt als een aandachtswijk en voor een deel is dat toe te schrijven aan de inrichting en de staat van onderhoud van de openbare ruimte. Daarnaast wordt zowel de woningvoorraad als de verschijningsvorm van de bebouwing als eenzijdig ervaren. Er is op het gebied van de woningvoorraad meer differentiatie en variatie wenselijk. Zowel de buitenruimte als de bebouwing dient aangepakt te worden. Daarom heeft de gemeente Waalwijk samen met de woningcorporatie Casade besloten een visie voor de wijk te ontwikkelen. Daarin worden de ruimtelijke aspecten van de bebouwing en de buitenruimte integraal aangepakt. Dit heeft geresulteerd in het 'Handboek Zanddonk'. Bij de ontwikkeling van het handboek is er met verschillende partijen in de wijk gesproken, namelijk: bewoners, woonconsulenten, beheerders, ontwerpers, beleidsambtenaren, wijkagenten en politici. Ieder heeft een bijdrage geleverd vanuit eigen expertise en perspectief.

In het handboek zijn wensen geformuleerd over de inrichting van de openbare ruimte. Zo is er bijvoorbeeld de wens aan een rustiger gevelbeeld aan de achterkant van de woning. In de afgelopen jaren hebben individuele aanpassingen aan de woningen namelijk tot een verrommeling van de gevelbeelden geleid en daarmee ook van de aangrenzende buitenruimte. Met buitenruimte bedoelen we het woonerf, de woonstraat, het binnenterrein, de parkeerstraat/plein en het achterpad. De inrichting van deze vijf buitenruimtes zijn bepalend voor de leefbaarheid en veiligheid van de wijk. Er worden maatregelen getroffen om de genoemde buitenruimtes leefbaarder te maken. Zo is gedacht aan de volgende punten: verkeer en parkeren, verlichting, straatmeubilair, spelen, groenstructuur, hagenplan, en kleurenplan. In bijlage 2 zijn de fysieke projecten nader omschreven.

2.5 Sociale investeringen in Zanddonk

Naast aanpassingen op het fysieke terrein vinden er ook sociale investeringen plaats. De gemeente ontwikkelt projecten die de sociale samenhang en leefbaarheid in de buurt of wijk helpen bevorderen. Bij de uitvoering van de projecten staat de verhouding tussen gemeente en burgers centraal. De gemeente werkt vraaggestuurd, klantgericht en faciliterend naar de burgers. Burgers moeten zoveel mogelijk zelf gaan sturen en de gemeente is bereid heel ver te gaan in het ondersteunen daarvan. Hieronder noemen we projecten die voor Zanddonk zijn ontwikkeld.

Project Mogelijk Makers

Met dit project wil de gemeente bewoners betrekken bij de eigen straat of buurt. Hiervoor is het belangrijk dat bewoners elkaar leren kennen. Dat maakt het mogelijk dat het gesprek over de eigen buurt op gang komt. Het idee is: van praten komen tot doen, en gezamenlijk de mouwen opstropen om de eigen straat leuker, gezelliger en leefbaarder te maken. 'U, als bewoner, maakt het dus mogelijk.' Bewoners kunnen zich opgeven voor het organiseren van bijvoorbeeld een straatbarbecue. Minimaal drie personen uit de straat dienen de verantwoordelijkheid van de organisatie op zich te

nemen en sluiten hiervoor een overeenkomst. Voor de activiteit ontvangt de straat een bijdrage van € 250,00. Na de uitvoering krijgen ze vervolgens 500 euro om 'iets fysieks' op te knappen in de straat. De bewoners bepalen gezamenlijk waarvoor ze deze premie willen gebruiken; denk aan een partytent, feestverlichting, maar ook aan andere kleine voorzieningen in de straat. Vorig jaar hebben 102 straten in Waalwijk een beroep gedaan op de Mogelijk Makers. Een voorbeeld is een groot straatfeest in Zanddonk-Noord. De coördinatie ligt bij Mozaïek (tegenwoordig de Twern).

Buurtpreventieteams (straatvertegenwoordigers)

Ondanks de voortdurende inzet van politie en justitie blijft het aantal inbraken, diefstallen en vernielingen nog altijd stijgen. Dit betekent voor bewoners, naast ergernis, verontrusting en vaak angst, ook vaak grote schade aan persoonlijke eigendommen. Het doel van buurtpreventie is dat bewoners, politie en gemeente er samen voor zorgen dat dieven, inbrekers en vernielers minder gemakkelijk de kans krijgen hun slag te slaan. Dat kan door wat extra op te letten en wat meer betrokken te zijn bij de straat en buurt. Het verzamelen en evalueren van bewonerservaringen stelt politie, gemeente en de buurtbewoners beter in staat op de hoogte te blijven van wat er zoal gebeurt in de buurt, en ze kunnen daar beter op in spelen. Bewoners hebben de mogelijkheid om effectieve voorzorgsmaatregelen te nemen, terwijl ook de politie er met haar dagelijkse werk rekening mee kan houden.

Buurtpreventie is speciaal bedoeld voor woonomgevingen waar men regelmatig te maken heeft met criminaliteitsproblemen zoals inbraak, vandalisme, vernielingen, en waar een groot deel van de buurtbewoners bereid is er samen met de politie en de gemeente iets aan te doen. Bij onvoldoende deelname kan buurtpreventie natuurlijk niet van de grond komen. Buurtpreventie kost de bewoner niet veel moeite, maar kan wel heel wat opleveren, zoals een gezelliger, veiliger en rustiger buurt. Buurtpreventie heeft dus alles te maken met ogen en oren openhouden. Dat is in ieders eigen belang en dat van de directe omgeving. Het is zeker niet de bedoeling 'controle' uit te oefenen of inbreuk te maken op het privéleven van anderen. En natuurlijk heeft het 'eigen rechter spelen' niets met buurtpreventie te

maken. De doelstelling van het buurtpreventieteam is kort als volgt samen te vatten:

‘Door actieve opstelling en acties alsmede communicatie met de buurtbewoners een bijdrage leveren om de veiligheid en daarmee de leefbaarheid in de wijk te bevorderen.’

Buurtbemiddeling

Een aantal goed getrainde vrijwilligers uit Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik bemiddelt vanuit het project buurtbemiddeling in huis-, tuin- en keukenconflicten tussen burens en wijkgroepen. Zij spelen niet voor rechter en vellen ook geen oordeel. Zij proberen de ruziënde partijen weer aan de praat te krijgen en hun zelf een oplossing te laten bedenken.

Buurtsport

Bij buurtsport gaat het om het stimuleren van bewoners, jong en oud, om deel te nemen aan sportactiviteiten en evenementen in de directe woonomgeving. Samenwerking met bewoners en organisaties en de aandacht voor doelgroepen is een belangrijk kenmerk van buurtsport, evenals de zelforganisatie van buurtbewoners. Zo heeft de voetbalvereniging RKC Waalwijk in samenwerking met Coca-Cola en Buurtsport Waalwijk op 13 april 2005 diverse activiteiten ondernomen met de jongeren uit de wijk, zoals een RKC Waalwijk quiz, een ‘vraag maar raak’ rubriek en diverse voetbalspelletjes zoals 5 tegen 5 (de jongeren mochten zelfs nog een penalty nemen op Khalid Sinouh). Het doel is om de kinderen te leren kennen in hun eigen omgeving en zodoende positieve invloed te hebben op hun sportieve leven. En natuurlijk telt de kennismaking met RKC Waalwijk ook mee.

In Waalwijk komt een voor iedereen toegankelijk Cruyff Court, een kunstgrasveld van 42 x 28 meter met omheining. In eerste instantie was het plan om de Cruyff Court te plaatsen in de wijk Zanddonk. Het nieuwe voetbalveld paste goed in de plannen om meer jongerenvoorzieningen naar de wijk te halen. Omdat bewoners en gemeenten niet tot wederzijdse overeenstemming konden komen, is er gezocht naar een andere locatie in de stad. Deze is gevonden bij het RKC stadion. Op dit veld worden in de

toekomst activiteiten georganiseerd door buurtsport of voor gehandicapten. RKC Waalwijk verzorgt ieder jaar enkele clinics. Het veld moet een bijdrage leveren aan zaken als meer sociale verantwoordelijkheid, versterking van integratie, samen spelen, versterken van normen en waarden.¹

De afgelopen jaren heeft de welzijnsorganisatie Mozaïek in de gemeente Waalwijk het project Sportmobiel uitgevoerd. Sportmobiel is gericht op 11- tot 16-jarigen en organiseert met een bestelauto met sport- en spelmaterialen in de wijken laagdrempelige sportactiviteiten. Sportmobiel kan een bijdrage leveren aan het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken, door overlast van jeugd te beperken en te zorgen voor het gewenste aanbod van losse activiteiten in de wijk. Uit onderzoek is gebleken dat de jeugd meer behoefte heeft aan zulke activiteiten. Jeugdigen blijken vaak geïnteresseerd in sport. Sportmobiel vormt een mogelijkheid om de jeugd door sport en bewegen te stimuleren, zodat wordt voorkomen dat zij afglijden.

¹ De Stichting Cruyff Courts KNVB Velden en de gemeente betalen de kosten van het veld die ongeveer 80.000 à 100.000 euro bedragen. Waalwijk stelt ook de grond beschikbaar en zorgt voor het onderhoud.

3 Sociale samenhang in de wijk

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een samenvatting van de uitkomsten van het onderzoek naar de sociale samenhang in de wijk Zanddonk. Het onderzoek bestond uit een enquête die door enquêteurs huis aan huis is afgenomen. Voor een uitgebreide weergave van de resultaten verwijzen wij naar bijlage 4.

3.2 De Contactladder

Voor het meten van de mate en de aard van de sociale contacten in Zanddonk is gebruik gemaakt van de Contactladder. De Contactladder is een diagnose-instrument: het biedt een momentopname van de sociale contacten in een straat.² Buurtbewoners geven zelf aan welke sociale contacten ze onderhouden. Het instrument legt deze contacten niet vast in harde cijfers en geeft ook geen rapportcijfer over de sociale structuur in de straat, maar geeft op verschillende dimensies van contact aan hoe buurtgenoten de contacten tussen

² De ontwikkeling van de Contactladder is een gezamenlijk project van een multidisciplinair onderzoeksteam, bestaande uit prof. dr. J.W. Duyvendak (hoogleraar Sociologie aan de Universiteit van Amsterdam), dr. A.P.M. Krouwel (universitair docent Politicologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam), drs. L. Veldboer (universitair medewerker aan de Universiteit van Amsterdam), drs. N. Boonstra en drs. P. van der Graaf (onderzoekers bij het Verwey-Jonker Instituut in Utrecht).

elkaar beleven. Daarmee maakt het abstracte begrippen als sociale cohesie concreet en hanteerbaar. In tegenstelling tot wat de term Contactladder suggereert, sluiten de verschillende vormen van contact elkaar niet uit. De ene vorm van contact is ook niet beter dan de andere; ze overlappen elkaar en vullen elkaar aan. Gezamenlijk vormen ze een patroon waarop verschillende groepen bewoners met elkaar zijn te vergelijken. Het is mogelijk een heldere diagnose te maken van aangrijpingspunten voor sociale interventies en beleid. Bijvoorbeeld door de beleving van contacten door verschillende groepen niet alleen op het heden te richten, maar ook op de toekomst (aan welke contacten heeft u meer behoefte?), en door mee te laten wegen welk belang bewoners zelf aan de contacten hechten. De verschillende dimensies van contact, zowel naar aard, mate als wenselijkheid, brengen elk eigen mogelijkheden met zich mee die per groep en locatie kunnen verschillen.

3.3 Opzoomeren ligt aan de basis van de Contactladder

De Contactladder is ontwikkeld binnen een onderzoek naar het Rotterdamse Opzoomeren (Duyvendak & Van der Graaf, 2001). De hoofddoelstelling van het Opzoomeren was het verbeteren van de sociale cohesie in Rotterdamse straten. Maar alle mooie woorden ten spijt konden maar weinig betrokkenen omschrijven wat zij precies onder sociale cohesie verstonden, laat staan dat zij konden aangeven wat er tussen bewoners bereikt was. Om het denken hierover te stimuleren en de resultaten van Opzoomeren beter in beeld te brengen, heeft het Verwey-Jonker Instituut de Contactladder ontwikkeld. Op basis van een theoretisch model is een ladder uitgewerkt aan de hand van uitspraken van bewoners. Dit leverde een twintigtal treden op die de verschillende mate van contacten tussen bewoners illustreren. De ladder maakte het voor welzijnsprofessionals in Rotterdam mogelijk om hun inzet voor Opzoomeren te specificeren (wat willen wij in deze straat tussen bewoners bereiken en wat betekent dat voor onze inzet?), iets waartoe ze daarvoor niet in staat waren. De ladder wordt nu nog steeds gebruikt binnen het collegeprogramma Mensen Maken de Stad. De

Contactladder is verfijnd en vertaald naar een breed inzetbare methodiek in een onderzoek onder ruim 700 huishoudens in de wijk Boshuizen in Leiden Zuidwest.

3.4 Het onderzoek in Zanddonk

Voor toepassing van de Contactladder in Waalwijk zijn extra indicatoren ontwikkeld voor de sociale contacten van jongeren tussen de 16 en 23 jaar. Die gaan over hun contactmogelijkheden en -behoeften in de buurt. Deze groep heeft daarnaast een actieve rol gespeeld in de uitvoering van het onderzoek: vier van de zes interviewers waren jongeren uit een van de zes geselecteerde aandachtbuurten in Zanddonk. De andere twee interviewers hebben gewerkt in de wijk Zanddonk en zijn bekend met de buurten. Daardoor is niet alleen de sociale samenhang in kaart gebracht, maar is er tegelijkertijd geïnvesteerd in de sociale structuur doordat de jongeren contact legden met andere bewoners en met hen in gesprek raakten over de (wenselijke) contacten in de buurten.

In de periode van 9 oktober tot 28 november 2006 heeft een team van zes interviewers/studenten uit Waalwijk en omgeving aangebeld bij 500 huishoudens in de zes aandachtbuurten van Zanddonk. De interviewers werkten in koppels en kregen ieder één of meerdere buurten toegewezen. Bij geen gehoor is minimaal drie keer aangebeld op andere tijdstippen. In totaal hebben 294 mensen de Contactladder ingevuld, wat een respons van 59% opleverde voor de steekproef.

Zowel jong als oud heeft de vragenlijst ingevuld. 15% van de respondenten is tussen de 16 en 24 jaar oud, 14% is tussen de 24 en 35 jaar, 31% behoort tot de oudere jongeren (35-50 jaar). De grootste groep bestaat uit 50-plussers (26%). Pensioengerechtigden volgen met 14%. Vrouwen doen vaker mee (61% tegenover 37% mannen). Opvallend is de grote groep respondenten (43%) die als alleenstaande ouder met hun kind(eren) wonen. Ruim een derde van de respondenten woont samen met kinderen (38%). Slecht een klein deel woont alleen (14%) of samen zonder kinderen (4%). Veruit de meesten wonen in een eengezinswoning (96%). Allochtone

bewoners zijn met 20% goed vertegenwoordigd. Gemiddeld wonen de respondenten 16 jaar in Zanddonk: een kwart woont er niet langer dan 8 jaar, een kwart korter dan 16 jaar, een kwart tussen de 16 en 22 jaar en een laatste kwart woont er al 22 jaar of meer.

3.5 Uitkomsten onderzoek naar sociale samenhang in de wijk

Buurtbewoners voelen zich veilig en thuis in de buurt

Op het eerste gezicht lijkt er weinig aanleiding tot zorgen over de contacten tussen bewoners in Zanddonk. Bijna iedereen voelt zich thuis en veilig in de buurt, en de meerderheid voelt zich zelfs sterk betrokken, vooral bij de buurt. Van negatieve contacten, zoals onderlinge angst, ergernissen en overlast, is weinig sprake.

Er is veel burenccontact, maar oppervlakkig

De contacten in de buurt beperken zich voornamelijk tot incidentele ontmoetingen: buren kennen elkaar bij naam en groeten elkaar of maken een praatje als ze elkaar tegenkomen. Bewoners hebben veel van deze contacten in de buurt en kennen vaak meer dan tien personen in hun buurt. Meer structurele contacten, zoals geregeld bij elkaar op bezoek gaan, zijn er ook, maar daarbij is het aantal contacten kleiner. Ook helpen bewoners elkaar niet vaak met kleine dingen als boodschappen doen of de planten water geven. Maar als het nodig is weten bewoners elkaar wel te vinden. Toch vinden ze niet dat ze langs elkaar heen leven: bewoners bemoeien zich met elkaar en letten op elkaar. Dit heeft positieve effecten: de helft van de bewoners is, sinds ze in de buurt wonen, positiever gaan denken over de buurt en de mensen die er wonen.

Jongeren actief buiten de buurt & willen meer contact met leeftijdsgenoten

De contacten van jongeren in Zanddonk lijken op die van de volwassenen. Ze kennen relatief veel mensen in de buurt, maar deze contacten gaan vaak niet verder dan incidentele ontmoetingen. Toch voelen ze zich minder betrokken bij de buurt en oriënteren ze zich meer op het wijkniveau. De contacten met

jongeren spelen zich dan ook meer af buiten de buurt. Wel komen jongeren buurtgenoten vaker tegen in winkels en cafés. Desondanks hebben jongeren meer behoefte aan contact met leeftijdsgenoten in de buurt. Ze zouden vooral graag meer jongeren bij naam kennen. Net als bij de volwassenen zijn veel jongeren ook bereid om vaker hun buurtgenoten te helpen met kleine dingen.

Gezinnen en allochtone bewoners zijn het sterkste op de buurt gericht

De ene straat of buurt is de andere niet. Allochtone bewoners en gezinnen met kinderen zijn sterker op hun buurt georiënteerd. Ze beschikken niet alleen over meer contacten in de buurt, ze zijn tegelijkertijd veeleisender en willen graag hun netwerk uitbreiden. Allochtone bewoners hebben het grootste verlanglijstje en willen graag op alle onderscheiden dimensies meer en vaker contacten met buurtgenoten aanknopen. Gezinnen met kinderen zoeken minder de directe interactie met buurtgenoten en wensen meer latente contacten en sociaal-emotionele binding met de buurt. Dat zijn wensen die ze delen met de bewoners van de eengezinswoningen. Hoewel vooral gezinnen met kinderen in dit type woningen zijn te vinden, zijn andere huishoudens ook goed vertegenwoordigd en delen ze het verlanglijstje van de jonge ouders. Woonsituatie heeft dus een zelfstandige invloed op de behoefte aan contacten in de buurt. Een andere groep die graag meer contacten in de buurt zou willen opdoen, zijn de jonge bewoners - zowel naar leeftijd als woonduur. Zij kennen nog betrekkelijk weinig mensen in de buurt en zoeken naar meer interactie met hun buurtgenoten. Opvallend is dat een langer verblijf in de buurt niet automatisch leidt tot meer contacten. Met het toenemen van de woonduur, neemt de contactfrequentie af en zien buurtgenoten elkaar minder regelmatig. De langblijvers, die al meer dan 22 jaar in de buurt wonen, onderhouden voornamelijk incidentele contacten. Dit ervaren zij niet als een probleem: deze groep heeft de minste behoefte aan uitbreiding van de contacten, zowel latent, sociaal-emotioneel, als op het vlak van samenleven.

Buurtbewoners willen meewerken aan de leefbaarheid in de buurt, maar doen nog weinig

13% van de bewoners heeft het afgelopen jaar samengewerkt met andere bewoners om iets speciaal voor de buurt te doen. De animo is wel groter: 41% wil actief meewerken aan activiteiten om het samenleven in de buurt te verbeteren. Straatfeesten (37%) en activiteiten voor kinderen (27%) zijn het meest in trek. De buurt blijkt belangrijk voor de contacten van bewoners: 61% heeft nieuwe vrienden gekregen door in de buurt wonen.

4 Naar een sociale agenda voor de wijk

4.1 Inleiding

In interviews en groepsgesprekken met bewoners en professionals is uitvoerig gesproken over de sociale opgave voor de wijk. In dit hoofdstuk beschrijven we de uitkomsten van de gesprekken en formuleren we een sociale agenda voor de wijk.

4.2 De onderzoeksmethode

We hebben gebruikt gemaakt van een Amerikaanse methode, genaamd Result-Based Accountability (RBA). RBA is een manier om theorie in praktijk om te zetten zonder te verzanden in eindeloze vergader- en overlegstructuren. In de Verenigde Staten is RBA vooral toegepast bij het verbeteren van de situatie van kinderen en gezinnen. Maar deze werkwijze is bruikbaar voor allerlei fenomenen in buurten, wijken en lokale gemeenschappen die de invloed van bewoners op besluitvormingsprocessen willen vergroten. Waar de methode ook wordt toegepast, deze moet altijd worden toegesneden op de lokale situatie en probleemanalyse.

Tijdens de gesprekken zijn vragen gesteld als:

Wat zijn de voornaamste problemen die zouden moeten worden aangepakt in Zanddonk? Wat is de wenselijke situatie in Zanddonk? Hoe ervaart u de onderlinge contacten in Zanddonk? Wie zijn er op dit moment actief in de wijk? Wie spelen een rol in de uitvoering van sociale plannen?

De uitkomsten van het onderzoek naar de sociale samenhang (de Contactladder) zijn in de gesprekken benoemd en bediscussieerd, waarbij consequent is gevraagd naar de herkenbaarheid van de uitkomsten.

4.3 De ambassadeursgesprekken: met wie is gesproken?

In Waalwijk is contact gezocht met bewoners, professionals en beleidsmakers of bestuurders. Met elke groep is een groepsbijeenkomst georganiseerd. De groepsbijeenkomst met bewoners bestond uit vijf sleutelpersonen van verschillende bewonersorganisaties of belangenverenigingen in de buurten. De groepsbijeenkomst met professionals bestond uit negen sleutelpersonen van verschillende organisaties zoals het jongerenwerk, opbouwwerk, politie, brede school en woningbouwcorporatie. De groepsbijeenkomst met beleidsmakers en bestuurders bestond uit vijf personen. Na de groepsbijeenkomsten zijn er diepte-interviews gehouden met zowel bewoners als professionals (een jongerenwerker, twee medewerkers en twee cliënten van het RIBW, een Turkse bewoner, een lid van de ouderraad van een basisschool, de vestigingsmanager van de meubelzaak Piet Klerkx, en een wijkagent) (bijlage 3).

4.4 Reacties op de uitkomsten van de Contactladder

Tijdens de drie groepsgesprekken is gesproken over de opbrengst van de Contactladder. De meeste uitkomsten zijn herkenbaar. Alle mensen met wie we gepraat hebben, zijn zeer te spreken over de positieve toon die uit het onderzoek naar voren komt. Aan de wijk Zanddonk kleeft een negatief imago van overlast en sociale economische achterstanden. Uit ons onderzoek blijkt dat op het terrein van buurtbetrokkenheid (je thuis voelen in de wijk) en sociale cohesie (wie ken je en met wie ga je om) de buurt positief scoort. Wijkwethouder Baggerman vindt het goed dat nu blijkt dat mensen het eigenlijk heel erg naar hun zin hebben:

‘De gemeente investeert in de wijk en het werkt kennelijk.’

4.5 Groot gevoel van veiligheid

Een verrassende uitkomst voor de betrokkenen betrof het grote gevoel van veiligheid in de wijk. Uit het onderzoek blijkt dat 81% zich veilig voelt, en 19% zich onveilig voelt. Wethouder van Dongen en wethouder Baggerman reageren blij verast. De laatstgenoemde merkt op dat deze uitkomst niet overeenkomt met de berichtgeving die haar bereikt van de politie 'Die zeggen dat bewoners zich vooral onveilig voelen.'

In de groepsgesprekken is gepraat over de interpretatie van deze uitkomst. Is het glas halfvol of halfleeg? Anders gezegd: is het positief dat zoveel bewoners zich veilig voelen, of is het negatief dat bijna één op de vijf aangeeft zich niet veilig te voelen in de buurt? De meningen zijn verdeeld. Duidelijk bij de groepsgesprekken is wel dat het thema veiligheid leeft onder alle aanwezigen. Bij de ambtenaren overheerst het beeld dat het een verrassend positieve uitkomst is dat zo'n grote meerderheid zich veilig voelt. Dit is vooral opmerkelijk gezien het feit dat de wijk te maken heeft met jongerenoverlast (die Zanddonk boys worden genoemd) en dat deze overlast onder andere gepaard ging met veel woninginbraken. De wijkagent (aanwezig bij groepsinterview professionals) benoemt Zanddonk hoofdzakelijk om die reden een probleemwijk: de politie heeft in maart 2007 twaalf jongeren opgepakt.

'Maar verder is Zanddonk een mooie wijk', aldus de wijkagent.

Een paar bewoners merken op dat de negatieve ervaringen in de buurt - denk aan inbraken en jongerenoverlast - bewoners ook dichter bij elkaar brengen. Negatieve actie is ook actie en draagt ertoe bij dat bewoners het gesprek met elkaar aangaan en gezamenlijk initiatief nemen. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) spreekt in dit verband van constructieve ontevredenheid.

4.6 41% wil actief meewerken

Uit het onderzoek komt ook naar voren dat 41% van de bewoners actief wil meewerken aan activiteiten om het samenleven in de buurt te verbeteren. De corporatiemedewerker kan zich wel voorstellen dat er een grote groep bewoners is die echt wat wil doen in de wijk. Zij merkt dit in haar werk. Het ontbreekt de bewoners volgens haar alleen aan vaardigheden om initiatief te nemen:

‘Sommige bewoners die wat willen, doen dat niet snel uit eigen beweging.’

Inzet en ondersteuning van sociale professionals is wenselijk, zij kunnen bewoners een stimulerende duw in de rug geven. Vergelijkbare opmerkingen zijn gemaakt door vertegenwoordigers van het jongerenwerk:

‘Mensen willen wel, maar wie neemt het initiatief?’

Wat volgens hem nodig is, zijn goede uitvoerders in de frontlinie, mensen die de wijk, bewoners en de jongeren goed kennen: ‘We praten te veel en doen te weinig. Niet vanuit gemeenten of werkers gaan denken wat goed zou zijn, maar aansluiten bij de vragen en wensen van de straat.’ Ook verschillende buurtbewoners uiten de wens om meer vanuit de beleving van de bewoners te werken. Vooralsnog slagen gemeenten en buurtwerkers er onvoldoende in om vanuit de bewoners, bottom-up te werken. Buurtinitiatieven worden nu nog te veel en te vaak van bovenaf in de wijk ‘gedropt’ is de kritiek. Tegelijkertijd zeggen ook bewoners dat ze geholpen willen worden door professionals in de wijk. Een proces van bottom-up mét top-support is wenselijk voor de toekomst. Volgens een aantal bewoners zijn bewoners wel op straatniveau te activeren:

‘Voor de eigen straat wil iedere bewoner wel wat doen.’

4.7 Aandachtspunten en verbeterpunten voor de wijk Zanddonk

In de gesprekken is uitvoerig stil gestaan bij de aandachtspunten en verbeterpunten voor de wijk. We beschrijven ze hieronder per onderwerp.

Aandachts- en verbeterpunten voor de wijk

Minder jongerenoverlast

Er is een groot probleem met jongeren in de wijk. Ze zorgen voor geluidsoverlast, een gevoel van onveiligheid (bewoners durven niet langs ze te lopen / lopen bewust blokje om), ze plegen vandalisme en begaan delicten (inbraken). Daarbij komt dat bewoners de jongeren niet durven aan te spreken op hun gedrag. 'Als we de politie bellen wordt ons dat niet in dank afgenomen', aldus een bewoner. Jongeren hebben behoefte aan activiteiten en jongerenvoorzieningen in de wijk. Het is een bewoonster een doorn in het oog dat er in de zomervakantie geen activiteiten worden georganiseerd voor de jeugd en jongeren in de wijk:

'Dat moet toch niet zo moeilijk zijn! In andere gemeenten doen ze dat ook.'

Een Turkse bewoonster vertelt over haar ervaringen met hangjongeren voor haar woning.

'Er hangen minimaal vijf jongens. Ik ken de jongens niet bij naam, maar wel van gezicht en van 'hoi'. De jongens zijn niet onaardig en ik vind ze ook geen bedreiging voor mezelf of mijn dochters. Soms komen er wel andere jongens die ik niet ken en dan vind ik het soms bedreigend. Mijn buurvrouw van twee deuren verder heeft wel last van de hangjongeren. De jongens maken veel rommel, laten blikjes achter en zo. De groep jongens bestaat voor het grootste deel uit Nederlandse jongens. Soms staan er wel meisjes bij de groep.'

Mevrouw ziet de jongeren als pubers die op de scooters stoer en leuk willen doen, maar bedreigend vindt zij ze niet. Ze geeft wel aan dat ze de laatste tijd wat voorzichtiger is sinds de Zanddonk boys zijn opgepakt.

‘Ik doe de achterdeur nu vaak dicht als ik even naar boven ga en heb nu een alarm laten plaatsen in huis.’

Toch vindt ze alle ophef over criminaliteit en vandalisme wel meevallen. Zij geeft aan dat ze makkelijk is en niet bang uitgevallen, en dat scheelt ook wel in hoe je tegen dingen aankijkt.

De wijkagent vertelt dat de relatie tussen de politie en de jongeren vrij goed is. Volgens het jongerenwerk bestaat de harde kern uit een kleine groep van twintig tot dertig jongeren. Dit is een hechte groep. Deze groep heeft een aanzuigende werking op jongeren van buitenaf. Oplossingen zijn er niet echt. De jongeren voelen zich vrij en trekken andere groepen aan. Momenteel zitten verschillende partijen om de tafel om hiervoor een oplossing te bedenken.

Jongerenoverlast bij meubelboulevard Piet Klerkx

De overlastgevende groep hangt vaak rond bij de aan de wijk grenzende meubelboulevard Piet Klerkx. Dit bevestigt de vestigingsmanager van Piet Klerkx. Hij zegt hierover:

‘Ik werk hier al zo’n zes jaar en het valt me al zo’n drie tot vier jaar op dat er vaak jongeren rondhangen.’

Hij zegt dat dit vooral in de avonduren is, na sluitingstijd. De overlast vindt ook het vaakst plaats doordeweeks en in de winterperiode: ‘Het is dan al vroeg donker en bij ons is er goede verlichting. Bovendien sta je droog.’ De groep staat vooral bij het afhaalmagazijn bij de Woonexpres. Op verzoek van Piet Klerkx is er een gesprek geweest met de wijkagent. De wijkagent heeft vervolgens de jongeren aangesproken en gevraagd om niet langer bij het afhaalmagazijn rond te hangen. Dit had een tijdelijk effect, maar leidde toch vooral tot een waterbedeffect. De groep verplaatste zich naar de andere kant van het terrein:

‘De groep heeft gevolg gegeven aan het verzoek van de wijkagent. Ze gingen hangen onder de kleinere luifel aan de kant van de snelweg.’

Naar het blijkt zijn er nu twee groepen, een die op de oude plek hangt en de groep aan de kant van de snelweg. Het gaat om een groep van ongeveer twaalf tot veertien jongeren. Het zijn voornamelijk jongens van verschillende etnische signatuur. Aangezien veel van hen een auto hebben, denkt hij dat het gaat om jongens tussen de achttien en twintig jaar. De winkelketen ondervindt overlast van de jongeren door intimiderend gedrag naar verkopers en klanten, zoals aandacht vragen door spugen, of op ramen kloppen. Dit heeft vorig jaar december geleidt tot de vernieling van een groot winkelraam. Piet Klerkx heeft vervolgens gevraagd om meer routinecontroles van de particuliere beveiliging Schalken. Het is vooral het intimiderende gedrag van de jongeren en het achterlaten van veel zwerfvuil waardoor mensen overlast ervaren.

‘Dit staat niet voor nieuwe klanten.’

De vestigingsmanager kan zich goed voorstellen dat de jongeren er rond willen hangen. Hij heeft daar op zich ook niet direct problemen mee, als ze zich maar netjes gedragen en hun troep opruimen.

‘Als ze geweest zijn, vind je vaak bierflesjes (van een of ander goedkoop merk), pizzadozen, Mc Donalds, zakjes chips en héél af en toe een naaldje.’

Om de jongerenoverlast tegen te gaan denkt de vestigingsmanager eraan om kastjes op te hangen met ultrasone geluidsgolven die alleen hoorbaar zijn voor jongeren onder de 25 jaar. Hij denkt wel dat het probleem hiermee verschuift.

Positieve aandacht voor jongeren

Jongeren hebben behoefte aan activiteiten op wijkniveau. Het jongerenwerk benadrukt dat er een aparte ruimte moet zijn voor jongeren. Hun ervaring is dat buurthuizen de jongeren moe zijn.

Jongeren bezorgen volgens de oudere bezoekers overlast. Ouderen vinden de jongeren luidruchtig. Jongeren zoeken hun grenzen op, fysiek willen ze zich aan elkaar meten, ze krijgen te maken met hormonale veranderingen, et cetera. Geef jongeren de ruimte waar ze al deze zaken kunnen ontwikkelen; waar ze bij wijze van spreken iemand kunnen versieren zonder dat ze in de gaten worden gehouden door de ouderen, zo meent het jongerenwerk. 'Geef jongeren kansen, eigen verantwoordelijkheden. Leer de jongeren goed kennen. Betrek de jongeren bij zaken die ertoe doen; waar jongeren iets van opsteken, werken aan een stukje persoonlijke ontwikkeling.'

De jongerenwerker vertelt dat jongerencentrum de Tavenu 125 vrijwilligers heeft, allen jongeren. Deze jongeren kunnen 24 uur gebruikmaken van het gebouw, ze kunnen komen en gaan wanneer ze willen én hebben een eigen verantwoordelijkheid.

'Dat is tot nu toe altijd goed gegaan. Je biedt de jongeren de ruimte, de vrijheid, de mogelijkheden en daarvoor krijg je jongeren terug die zelfstandig en verantwoord met het gebouw en de spullen omgaan.'

Basisschool Van der Heijden

Van de OBS neemt het percentage autochtone leerlingen af in tegenstelling tot het percentage allochtonen. Autochtone ouders kiezen er steeds vaker voor om hun kinderen naar een andere school te sturen. Daarnaast heeft de basisschool te maken met een teruglopen leerlingenaantal. De verantwoordelijk wethouder wil deze ontwikkeling graag keren. De verkleuring van de school staat volgens een aantal bewoners die we spraken symbool voor de ervaren segregatie in de wijk. Verschillende culturen in de wijk leven teveel langs elkaar, in plaats van met elkaar. Het valt de betrokken bewoners van de wijktafels op dat er geen andere etnische groepen vertegenwoordigd zijn bij de wijktafels. Dit ervaren zij als een gemis.

Buurthuis bereikt beperkte groep

Het buurthuis bereikt vooral oudere buurtbewoners. Jongeren worden buiten de deur gehouden. Het aanbod en de aanwezige voorzieningen sluiten niet aan bij de vraag van kinderen en

jongeren in de wijk. In alle groepsinterviews komt naar voren dat het buurthuis een verkeerde, dan wel zeer beperkte doelgroep bereikt. Dit moet in de toekomst anders. Het gebouw zal in fysiek opzicht moeten worden aanpast.

Slecht imago van de wijk

Wijkwethouder Baggerman benoemt het slechte image van de wijk als aandachtspunt. Volgens haar is deels in cijfers aan te tonen dat de wijk een slecht imago heeft. Van belang is dat de te initiëren initiatieven een positief verhaal van Zanddonk opleveren, zodat de wijk weer goed op de kaart staat.

Cruyff Court gaat aan de wijk voorbij

Er was sprake van dat er in de wijk een Cruyff Court zou worden geplaatst. Een dergelijke voorziening sluit aan bij de wens aan meer jongerenvoorzieningen in de wijk. Het is altijd moeilijk om een plek te vinden voor voorzieningen voor jongeren. De praktijk is dat iedereen voorzieningen wil voor jongeren, maar niemand wil het bij zichzelf in de 'voortuin'. De gemeente heeft een poging gedaan om jongeren zelf een keuze te laten maken. Daarvoor zijn vier locaties geselecteerd. Na de keuze van de jongeren voor het terrein bij de kinderboerderij, is door de gemeente de buurt ingeschakeld. In de besluitvorming vooraf is de buurt te weinig betrokken waardoor zij zich gepasseerd voelde. Een meerderheid van de benaderde bewoners wilde uiteindelijk het Cruyff Court niet in de buurt met als belangrijkste argument dat de gekozen locatie te dicht bij woonhuizen was. Dit was voor de gemeente doorslaggevend.

Interesse tot de voordeur

Volgens de plaatselijke wijkagent van Zanddonk is er in de wijk Zanddonk weinig sociale samenhang. Ook bewoners delen die mening. Participatie voor een bijeenkomst regelen lukt nauwelijks. Sociale contacten beperken zich 'tot aan de voordeur'. Dit zou deels te verklaren zijn doordat er in de wijk veel tweeverdieners wonen:

'Het is geen kwestie van onwil, maar mensen hebben geen tijd. Het is moeilijk om vrijwilligers te krijgen. Wel zijn er veel 'slapende' leden. Als we ze bellen om te helpen met bijvoorbeeld het feest voor Koninginnedag dan doen ze dat allemaal.'

Dit past in de trend dat veel vrijwilligers zich tegenwoordig liever incidenteel inzetten.

Koppeling fysiek & sociaal

Bij het investeren in de wijk ligt de kracht in het combineren van de sociale en fysieke investeringen. Het Handboek Zanddonk is een concrete vertaling van het fysieke verhaal. De wethouders Baggerman en van Dongen missen de sociale component. Voor de toekomst is het volgens beiden van het grootste belang dat er een visie wordt ontwikkeld voor het sociale aspect.

Meer activiteiten voor kinderen

In de wijk wordt veel te weinig gedaan voor de kinderen en jongeren in de wijk, zo is een veel gehoorde klacht onder bewoners die we spraken. In de zomervakantie organiseren het buurthuis en het welzijnswerk te weinig voor deze groep. De sportmobiel wordt zeer gewaardeerd. Dit zou geïntensiveerd mogen worden. Kinderen en jongeren gaan er graag heen. De sportmobiel heeft ook een signalerende functie. Sport en spel zouden actiever ingezet kunnen worden om de leefbaarheid en de integratie in de buurt te verbeteren. Kansen liggen er volgens de bewoners ook door het zoeken van samenwerkingsverbanden tussen bestaande wijkvoorzieningen zoals de kinderboerderij, het buurthuis, en het jongerenwerk.

Meer samenwerking met verenigingsleven en betaald voetbal RKC

Het verenigingsleven in Waalwijk, evenals het betaalde voetbal RKC, zou betrokken moeten worden bij het activeren van jeugd en jongeren. RKC heeft al aangegeven in de preventieve sfeer een rol voor zichzelf te zien. Ad Passier, voorzitter van RKC, heeft in de Waalwijker aangegeven dat de club bereid is te helpen bij maatschappelijke problemen in de stad. Mogelijkheden doen zich

voor om topsporters als ambassadeur op te later treden (voorbeeld-functie), en ook de sportvoorzieningen van RKC kunnen beter benut worden. Wellicht is het mogelijk om op gezette tijden het stadion te laten gebruiken door jongeren en kinderen uit de wijk. Als ander voorbeeld noemt een bewoonster de samenwerking met de lokale scouting verenigingen. Deze clubs zijn groot en zeer actief. Zij zouden bijvoorbeeld een rol kunnen spelen bij het organiseren van een timmerdorp, een initiatief dat volgens haar in andere aangrenzende gemeenten zeer succesvol is gebleken.

Pluswijken

Waalwijk werkt aan zogeheten pluswijken, ook wel woonzorgzones genoemd. Zanddonk is een van de pluswijken. Woonzorgzones zijn erop gericht om voorzieningen op wijkniveau te bundelen, zoals het clusteren van woningen (levensloopbestendig), welzijn, onderwijs en dienstverlening. Het doel van het plan voor de pluswijken is de wijk te verbeteren.

Belangrijke partijen in de wijk

Gevraagd is welke partijen in de wijk een verantwoordelijkheid hebben of een rol kunnen spelen in het verbeteren van de sociale kwaliteit van de wijk. Genoemd zijn:

- de woningcorporatie
- welzijn
- zorginstelling / RIBW
- buurtcomités
- politie
- onderwijs
- ondernemers
- jongerencentrum Tavenu

4.8 Wensen en ambities voor de wijk

Aan de respondenten is gevraagd om wensen en ambities voor de wijk te formuleren. Soms werden ze op eigen initiatief benoemd. Hieronder volgt een opsomming:

1. Maak de wijk kindvriendelijker door fysieke en sociale investeringen.
2. Zorg voor goede afstemming tussen de sociale en fysieke pijler in de wijkaanpak.
3. Creëer plekken voor kinderen en jongeren zodat ze niet direct overlast veroorzaken en/of door bewoners worden bestempeld als hangjongeren.
4. Geef de wijktafels een breder draagvlak in de buurt. Ze representeren een beperkte groep. Jongeren en allochtone groepen in de buurt moeten ook vertegenwoordigd worden.
5. Ga als gemeente meer vraaggericht werken en betrek bewoners actiever. Buurtinitiatieven moeten beter worden ondersteund.
6. Verbeter de onderlinge verhouding en verdraagzaamheid tussen jongeren en ouderen in de buurt. Bewoners moeten jongeren kunnen aanspreken op hun gedrag, jongeren moeten minder snel als overlastgevers bestempeld worden door bewoners. Het hangen bijvoorbeeld bij Piet Klerkx is op zich geen probleem, als ze maar geen vandalisme plegen en hun rommel opruimen.
7. Besteed meer aandacht aan schoon en heel in de buurt.
8. Organiseer meer op straatniveau. Buren hebben wel wat voor elkaar over. De wijk of buurt ligt verder (misschien te ver) van bewoners af.
9. Versterk de buurtfunctie van het buurthuis voor alle buurtbewoners. Organiseer laagdrempelige activiteiten en voorzieningen voor kinderen, jongeren en bewoners van RIBW (beschermd wonen).
10. Zorg voor beter openbaar vervoer. De bussen rijden slechts tot 21.00 uur naar Zanddonk, daarna moet je naar de wijk lopen.
11. Stel het toekomstige RIBW-buurtrestaurant open voor alle inwoners uit de wijk.
12. Richt een sportvoorziening in op een beloopbare afstand. Een sportschool of sportvoorziening in de wijk wordt gemist. En zijn wel voorzieningen, maar die liggen buiten de wijk.

13. Creëer meer sport en speelvoorzieningen voor kinderen in de wijk. Bijvoorbeeld een buurtspeeltuin die beheerd zou kunnen worden door een speeltuinvereniging. De inzet van de sportmobiel moet geïntensiveerd worden.
14. Koppel bestaande initiatieven aan elkaar. Buurtbemiddeling kan goed de buurtpreventieteams ondersteunen. Het inzetten van jongeren-buurtbemiddeling biedt ook kansen.
15. Pas op dat we buurtbewoners niet overvragen. Zeker als veelvuldig een beroep wordt gedaan op dezelfde groep actieve bewoners.
16. Vergroot het begrip tussen verschillende culturen in de wijk. Culturele groepen leven naast elkaar en langs elkaar heen.
17. Organiseer activiteiten in de zomer.
18. Werk samen met het aanwezige verenigingsleven en RKC.

5 Conclusies en wijkactieprogramma: peiling onder bewoners

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan de resultaten centraal van een peiling onder bewoners over de uitkomsten van ons onderzoek. De gemeente heeft een selectie van die uitkomsten naar de sociale samenhang in de wijk samen met de sociale agendapunten voorgelegd aan buurtbewoners.

5.2 Peiling onder bewoners Zanddonk

De gemeente heeft de vragenlijst verstuurd naar alle huishoudens in de wijk. Daarnaast is op 10 november een ronde in de wijk gehouden waarin de vragenlijst persoonlijk aan bewoners is voorgelegd. In totaal zijn er 1200 vragenlijsten verspreid en zijn er 112 vragenlijsten geretourneerd. Een respons van bijna 10% is niet heel hoog. De actie om op zaterdag 10 november in de wijk face-to-face de vragenlijst af te nemen was dan ook zeer wenselijk. Op deze zaterdag zijn nog eens 129 vragenlijsten afgenomen. Dit levert een resultaat op van in totaal 241 reacties. In tabel 1 staan de vragen en de reacties van bewoners weergegeven. Omdat sommige bewoners niet op alle vragen hebben geantwoord, komt de totale score op de verschillende vragen niet overeen. In de volgende paragrafen gaan we in op de uitkomsten van de bewonerspeiling.

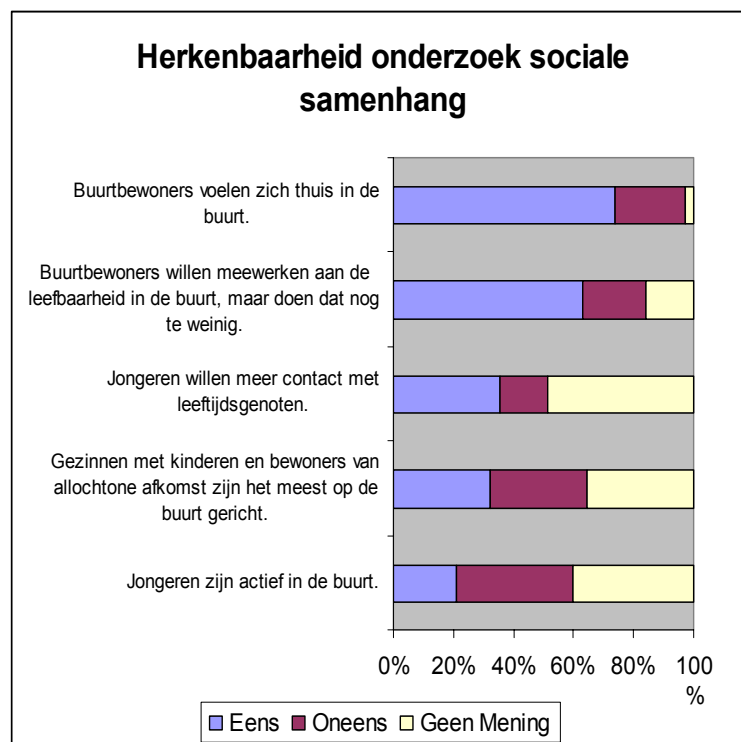
Tabel 1 Uitkomst peiling onder bewoners

Herkenbaarheid uitkomsten onderzoek sociale samenhang	Mee eens	Niet mee eens	Geen mening	Totaal % (N)
1. Buurtbewoners voelen zich thuis in de buurt	73%	23%	3%	100% (240)
2. Buurtbewoners willen meewerken aan de leefbaarheid in de buurt, maar doen dat nog te weinig	63%	21%	16%	100% (229)
3. Gezinnen met kinderen en bewoners van allochtone afkomst zijn het meest op de buurt gericht	32%	32%	35%	100% (231)
4. Jongeren willen meer contact met leeftijdsgenoten.	35%	16%	48%	100% (240)
5. Jongeren zijn actief in de buurt	21%	39%	40%	100% (240)
Herkenbaarheid sociale agenda voor de wijk	Ja	Nee	Totaal % (N)	
1. Het buurthuis moet weer een functie vervullen voor alle buurtbewoners.	86%	14%	100% (231)	
2. Ook jongeren en allochtone groepen uit de wijk moeten naar de wijktafels komen en hun mening laten horen	86%	14%	100% (226)	
3. Er moet meer begrip komen tussen verschillende culturen in de wijk	77%	23%	100% (224)	
4. De wijk moet kindvriendelijker worden.	75%	25%	100% (237)	
5. Er zijn plekken nodig voor kinderen en jongeren zodat ze anderen niet tot last zijn.	74%	26%	100% (235)	
6. We willen graag meer leuke activiteiten in de zomer	69%	31%	100% (230)	
7. Er zijn meer sport- en speelvoorzieningen nodig voor kinderen in de wijk	64%	36%	100% (231)	
8. We willen graag meer straatactiviteiten	58%	42%	100% (233)	

5.3 Herkenbaarheid uitkomsten onderzoek sociale samenhang

Aan de bewoners zijn vijf uitkomsten voorgelegd van het onderzoek naar de sociale samenhang. Gevraagd is of ze zich herkennen in de uitkomsten. Ze konden op de in stellingen geformuleerde uitkomsten kiezen uit drie antwoordcategorieën, namelijk: ja, nee of geen mening. Als we kijken naar de uitkomst, dan valt op dat de eerste uitkomst door een ruime meerderheid wordt onderschreven door de 240 bewoners die de peiling hebben beantwoord. Dit betekent dat buurtbewoners zich thuis voelen in de buurt (zie figuur 1). Dit is een waarde op zich. Je thuis voelen veronderstelt een gevoel van geborgenheid en betrokkenheid bij de buurtsamenleving.

Figuur 1 Uitkomst peiling bewoners herkenbaarheid sociale samenhang

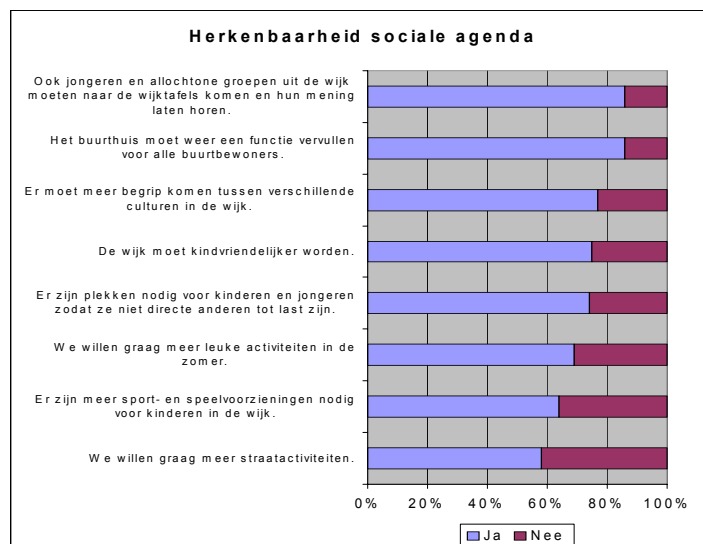
Mensen zetten zich graag in om een 'thuisgevoel' te bestendigen en voor de toekomst te behouden. Dit wordt voor de wijk Zanddonk onderschreven in een volgende stelling. De meerderheid herkent zich in het beeld dat buurtbewoners willen meewerken aan de leefbaarheid in de buurt. Vooralsnog gebeurt dit te weinig. De conclusie uit de Contactladder, en wel dat 41% van de bewoners actief wil meewerken aan activiteiten om het samenleven in de buurt te verbeteren, wordt in de peiling onderschreven. De uitdaging is om deze groep bewoners op een zodanige manier te ondersteunen en te faciliteren, dat ze eigenhandig en op eigen initiatief in staat zijn om hun ambitie - om iets te betekenen voor de buurt - concreet kunnen maken..

Drie andere feitelijkheden die uit het onderzoek komen, vinden minder weerklank. Uit het grote percentage 'geen mening' bij de drie stellingen kun je opmaken dat bewoners het moeilijk vinden om hier hun zienswijze over te geven. Dit is absoluut niet vreemd. Een analyse op groepsniveau is in hoge mate een aangelegenheid voor onderzoekers en beleidsmakers en overstijgt per definitie het individuele niveau. We staan stil bij de drie stellingen. De eerste gaat over jongeren die in het onderzoek aangeven meer contact met leeftijdsgenoten te willen. Het is een gegeven dat 35% (85 bewoners) dit herkent, een minderheid van 16% (93 bewoners) niet. Bijna 50% heeft geen mening. De andere stelling gaat over het gegeven dat gezinnen met kinderen en bewoners met een allochtone afkomst zich meer op de buurt richten dan andere groepen in de buurt. Het maken van onderscheid tussen verschillende groepen in de buurt is lastig. Bewoners identificeren zich niet met een groep, maar denken als het gaat over de buurt toch vooral aan hun eigen gezin, de directe burens (dat die nu vallen onder de categorie gezin met kinderen is voor hen niet van belang), hun eigen kennissen en vrienden in de buurt. De groep die het eens / oneens is met deze stelling is gelijk (beide 32%). De vijfde en laatste stelling wordt het minst herkend (21%, 50 bewoners). Jongeren zijn volgens een relatief grote groep niet actief in de buurt (39%, 93 bewoners). 40% heeft geen mening.

5.4 Herkenbaarheid sociale agenda voor de wijk

In het vorige hoofdstuk staan de wensen en ambities van bewoners en professionals weergegeven in achttien punten. Sommige zijn zeer concreet (de bus moet ook in de avond stoppen in de wijk), andere zijn meer algemeen. Het zijn onderwerpen, gedachten en concrete voorstellen die leefbaarheid op een hoger plan moeten brengen en de buurtbetrokkenheid van bewoners moeten vergroten. Door de gemeente is een selectie gemaakt waarbij een aantal benoemde wensen zijn weggefallen. De selectie heeft geresulteerd in acht wensen of verbeterpunten voor de wijk. Gezamenlijk zouden ze de sociale agenda moeten vormen voor Zanddonk. In zijn algemeenheid kun je stellen dat alle acht geformuleerde wensen, dan wel verbeterpunten, voor de wijk bijval krijgen van een grote (soms zeer grote) meerderheid van de bewoners. De uitkomst van de peiling geeft een zeer positief beeld. Het draagvlak voor het agenderen voor deze acht agendapunten lijkt groot te zijn (zie figuur 2).

Figuur 2 Uitkomst peiling bewoners over herkenbaarheid sociale agenda voor de wijk

Niet alle acht agendapunten kunnen rekenen op evenveel ja-stemmers. De grootste 'zorgen' hebben de bewoners over het functioneren van het buurthuis én het te weinig vertegenwoordigd zijn van allochtone buurtbewoners en jongeren bij de wijktafels (beide 86% 'ja-stemmers'). Dit betekent dat in de toekomst het buurthuis weer een functie moet gaan vervullen voor álle buurtbewoners en dat bij de wijktafels ook andere groepen zich vertegenwoordigd moeten zien. De volgende drie stellingen gaan over het bevorderen van de sociale integratie en het kindvriendelijker maken van de wijk. Onderwerpen waar volgens bewoners in de toekomst meer aandacht voor moet zijn. Bij het kindvriendelijker maken van de wijk is het onder andere van belang dat er goede plekken voor kinderen én jongeren worden gecreëerd, zodat ze niet direct anderen tot last zijn. Alle drie de stellingen kunnen rekenen op ongeveer 75% ja-stemmers. De laatste drie punten gaan over meer zomer- en straatactiviteiten, alsook meer en betere sport- en speelvoorzieningen. Ook deze kunnen rekenen op meer ja-stemmers dan nee-stemmers.

5.5 Van agenda naar uitvoeringsprogramma

De bewoners uit de wijk ondersteunen de sociale agenda. De volgende stap is het concretiseren van de verschillende agendapunten naar wijkactiepunten. Wat gaan we doen en wie gaat wat doen? Welke nieuwe initiatieven moeten worden ontwikkeld, en/of welke bestaande sociale programma's moeten worden geïntensiveerd of aangepast (denk aan het programma Mogelijk Makers, buurtpreventieteam, buurtbemiddeling)?

Op maandag 10 december 2007 vond er in Racket Sport een buurtconferentie plaats genaamd 'Zanddonk zeker weten!'. Tijdens deze bijeenkomst die van 18.00 tot 22.30 duurde zijn de uitkomsten van het onderzoek gepresenteerd en zijn er in drie werkgroepen wijkactiepunten benoemd. We doen kort verslag van het verloop en de uitkomst van deze avond.

Wijkconferentie ‘Zanddonk zeker weten!’

In totaal hebben tachtig buurtbewoners gehoor gegeven aan de uitnodiging om mee te denken en mee te praten over de resultaten en de wensen die voortkwamen uit het onderzoek. De opening werd om 18.00 verricht door wethouder van Dongen en de heer Gruijters, directeur Casade Woondiensten. De gemeente had geregeld dat bezoekers deel konden nemen aan een tennis- of een squash-clinic, daarnaast werd er een fotobingo van de wijk Zanddonk gehouden. Om 20.00 gaf wijkwethouder Baggerman een korte toelichting over de aanleiding en het belang van het onderzoek. Vervolgens zijn de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek toegelicht door de heer Boonstra.

Tabel 2 Aanwezige bewoners

<i>Sekse</i>	%
Man	40%
Vrouw	60%
<i>Leeftijd</i>	
Jonger dan 23 jaar	12%
Tussen de 24 en 40 jaar	12%
Tussen de 41 en 64 jaar	60%
Ouder dan 65 jaar	16%

De verdeling mannen en vrouwen was niet gelijk, de vrouwen waren in de meerderheid (40% man versus 60% vrouw, zie tabel 2). Als we onderscheid maken naar leeftijd blijkt dat de leeftijdsgroep tussen de 41 en 64 jaar duidelijk in de meerderheid was (60%). De jongeren onder de 23 jaar en de groep volwassenen tussen de 24 en 40 jaar vormden beide 12% van de groep. 16% van de bewoners was boven de 65 jaar.

Discussie in drie groepen

Na de presentatie van de resultaten van het onderzoek is in drie verschillende groepen gediscussieerd over een drietal thema's te weten:

1. Thema: Hoe maken we Zanddonk nog leuker voor gezinnen met kinderen?
2. Thema: Zanddonk een multiculturele wijk waarin voor iedereen van alles te doen is!
3. Thema: Je bent jong (16-25 jaar) en je wilt wat: kan dat in Zanddonk?

Doelstelling van de discussies was om naar aanleiding van de acht wensen, te komen tot een concreet actieprogramma voor de wijk. De door de drie themagroepen voorgestelde wijkactiepunten zijn daarna plenair voorgelegd aan de aanwezige bewoners. Op democratische wijze is met behulp van stemkastjes bepaald welke acht activiteiten - maximaal één per wens - konden rekenen op de meeste stemmen. Deze acht wijkactiepunten moeten op korte dan wel langere termijn verzilverd worden voor de wijk.

We doen hieronder verslag van de uitkomsten per themagroep. In de werkgroepen is uitgebreider gesproken dan dat we hier verslag van doen. In de plenaire terugkoppeling zijn de *highlights* in stemming gebracht. In de werkgroepen zijn ze vaak in combinatie besproken. Voor het vervolgtraject is het wenselijk om in de geest van de bijeenkomsten na te denken over organisatie van projecten en initiatieven.

In de tabellen hieronder staan de eerder benoemde wensen voor de wijk vetgedrukt en daaronder de in de werkgroep benoemde actiepunten (minimaal 1 en maximaal 3). In de laatste kolom staat een percentage vermeld. Dit percentage geeft aan hoeveel van de aanwezige bewoners tijdens de plenaire bijeenkomst op dit concrete actievoorstel hebben gestemd. In totaal hebben bij iedere stemronde tussen de tachtig en de vierenzestig bewoners hun stem uitgebracht. Dit verschil is te verklaren doordat niet alle bewoners bij iedere stemronde een stem hebben uitgebracht.

De actiepunten staan in aflopende volgorde (dus het actiepunt met de meeste stemmen staat bovenaan). We sluiten af met de definitieve acht actiepunten voor de wijk.

1. Hoe maken we Zanddonk nog leuker voor gezinnen met kinderen?

Het buurthuis moet weer een functie vervullen voor alle buurtbewoners

1	Activiteiten voor kinderen in de vakantie	57%
2	Workshops	28%
3	Activiteit gericht op kunstzinnige vorming	15%

Er zijn plekken nodig voor kinderen en jongeren zodat ze niet direct anderen tot last zijn

1	Extra openstellingen van buurthuis voor jongeren	92%
2	Parkeerstrook... trapveldje... Massenetstraat	8%

We willen graag meer leuke activiteiten in de zomer

1	Sporttoernooien	45%
2	Timmerdorp	35%
3	Activiteiten binnenshuis (verkleiden/knutselen)	20%

Er zijn meer sport- en speelvoorzieningen nodig voor kinderen in de wijk

1	Trapveld/basketbalveld hoek Massenetstraat	46%
2	Skatebaan	33%
3	Piramide-klimrek	21%

We willen graag meer straatactiviteiten

1	Straatspeeldag	53%
2	Straatvoetbaltoernooi	32%
3	Paasontbijt en paaseieren zoeken	15%

2. Zanddonk een multiculturele wijk waarin voor iedereen van alles te doen is!

Ook jongeren en allochtone groepen uit de wijk moeten naar de wijktafels komen en hun mening laten horen

1	Wijktafel dichterbij de jongeren brengen	43%
2	Thema's door jongeren laten zoeken	33%
3	Persoonlijke uitnodigingen, bijvoorbeeld via school.	24%

Het buurthuis moet weer een functie vervullen voor alle buurtbewoners

1	Activiteiten voor jong en oud	52%
2	Uitstraling van het buurthuis kan beter	30%
3	Jeugd bepaalt de activiteiten	18%

Er moet meer begrip komen tussen verschillende culturen in de wijk

1	Gezamenlijke activiteit met iedereen	62%
2	Taalvaardigheid vergroten	26%
3	Cursussen, doel ontmoeting	12%

We willen graag meer straatactiviteiten

1	Kleinschalige straatactiviteit (5 straten)	70%
2	Persoonlijke benadering	16%
3	Gezamenlijke hapjes voorbereiden	14%

3. Je bent jong (16-25 jaar) en je wilt wat: kan dat in Zanddonk?

Ook jongeren en allochtone groepen uit de wijk moeten naar de wijktafels komen en hun mening laten horen

1	Combinatie Mads en Tavenu, toelichting groep	42%
2	Wijktafel voor jongeren	38%
3	Ondersteuning Tavenu/jongeren	20%

Er zijn plekken nodig voor kinderen en jongeren zodat ze niet direct anderen tot last zijn

1	Buurthuis met eigen ruimte voor jongeren	60%
2	Eigen bedrijfs(pand) voor jongeren	31%
3	Internetcafé	9%

We willen graag meer leuke activiteiten in de zomer

1	Zomerfestival in Zanddonk	46%
2	Accommodatie voor jongeren	34%
3	Sportdag voor jong en oud	20%

Er zijn meer sport- en spelvoorzieningen nodig voor kinderen in de wijk

1	Sport-/spelvoorzieningen voor oudere jeugd	72%
2	Meer speelplekken	20%
3	Straatspeeldag	8%

Opbrengst voor de wijk

Uitgangspunt bij de stemming was dat 70 % van de aanwezige buurtbewoners akkoord gaat met het wijkactieprogramma. 79,1 % stemde voor het actieprogramma en 20,1 % was tegen.

De discussie tijdens de drie werkgroepen en de plenaire stemronde tijdens de wijkconferentie heeft veel opgeleverd. De actiepunten met de meeste stemmen (lees: de nummers één uit de hierboven staande tabellen) zijn samengevoegd tot één actiepunt. Dit levert een wijkactieprogramma op met acht agendapunten.

Het wijkactieprogramma Zanddonk is een concretisering van de sociale agenda voor de wijk.

Sociale agenda + wijkactieprogramma Zanddonk

<i>SOCIALE AGENDA</i>	<i>WIJKACTIEPROGRAMMA</i>
1. Het buurthuis moet weer een functie vervullen voor alle buurtbewoners.	Om het buurthuis weer een functie te laten vervullen voor alle buurtbewoners moeten er meer activiteiten voor jong en oud worden georganiseerd, vooral in de vakantieperiodes.
2. Ook jongeren en allochtone groepen uit de wijk moeten naar de wijktafels komen en hun mening laten horen.	Om de mening van jongeren te horen moet de wijktafel dichterbij de jongeren worden gebracht.
3. Er moet meer begrip komen tussen verschillende culturen in de wijk.	Om meer begrip te krijgen voor verschillende culturen in de wijk moeten er gezamenlijke activiteiten voor iedereen worden georganiseerd.
4. De wijk moet kindvriendelijker worden.	In de zomer moeten er meer sporttoernooien worden georganiseerd.
5. Er zijn plekken nodig voor kinderen en jongeren zodat ze niet direct anderen tot last zijn.	Om overlast van kinderen en jongeren te voorkomen moet er extra openstelling komen van het buurthuis en een eigen ruimte voor de jongeren.
6. We willen graag meer leuke activiteiten in de zomer.	Er moeten meer activiteiten in de zomer worden georganiseerd zoals een zomerfestival.

7.	Er zijn meer sport- en speelvoorzieningen nodig voor kinderen in de wijk.	Er is gevraagd om een trapveldje/basketbalveldje op de hoek van de Massenetstraat.
8.	We willen graag meer straatactiviteiten.	Op straatniveau moet er jaarlijks een straatspeeldag worden georganiseerd, aangevuld met kleinschalige straatactiviteiten (5 per jaar).

Hieronder staat het voorlopige wijkactieprogramma Zanddonk.

WIJKACTIEPROGRAMMA ZANDDONK

- 1 Om het buurthuis weer een functie te laten vervullen voor alle buurtbewoners moeten er meer activiteiten voor jong en oud worden georganiseerd, vooral in de vakantieperiodes.
- 2 Om de mening van jongeren te horen moet de wijktafel dichter bij de jongeren worden gebracht.
- 3 Om meer begrip te krijgen voor verschillende culturen in de wijk moeten er gezamenlijke activiteiten voor iedereen worden georganiseerd.
- 4 In de zomer moeten er meer sporttoernooien worden georganiseerd
- 5 Om overlast van kinderen en jongeren te voorkomen moet er extra openstelling komen van het buurthuis en een eigen ruimte voor de jongeren.
- 6 Er moeten meer activiteiten in de zomer worden georganiseerd zoals een zomerfestival.
- 7 Er zijn meer sport- en speelvoorzieningen nodig voor kinderen in de wijk, vooral voor de oudere jeugd. Er is gevraagd om een trapveldje/basketbalveldje op de hoek van de Massenetstraat.
- 8 Op straatniveau moet er jaarlijks een straatspeeldag worden georganiseerd, aangevuld met kleinschalige straatactiviteiten (5 per jaar).

5.6 Resumé

De bewoners uit de wijk ondersteunen de sociale agenda. Tachtig bewoners hebben deze wijkagenda op 10 december geconcretiseerd door het formuleren van wijkactiepunten wat uiteindelijk heeft geresulteerd in een wijkactieprogramma voor de wijk Zanddonk. Het actieprogramma bestaat uit acht punten die gerealiseerd gaan worden in de wijk. Van belang is het daarbij ook rekening te houden met reeds bestaande initiatieven in de wijk zoals het programma Mogelijk Makers, buurtpreventieteam, buurtbemiddeling en bijvoorbeeld het sportmobiel. Het wijkactieprogramma kan aansluiten bij deze programma's, dan wel aanleiding geven om het bestaande aanbod te intensiveren of af te bouwen.

Daarnaast is het van belang stil te staan bij de vraag wat je van de verschillende betrokken partijen kan verwachten. Wat mag je van bewoners verwachten, wat doet de woningbouwcorporatie, de gemeente, het buurthuis? Dit onderzoek bevestigt de uitkomsten van andere onderzoeken namelijk het feit dat bewoners het niet alleen kunnen én willen doen. Professionals in de frontlinie kunnen bewoners ondersteunen en activiteiten initiëren waarna bewoners het overnemen of volgen.

Tijdens de bijeenkomst van 10 december stond de vraag *niet* centraal wat de investeringen moeten opleveren. Het ging over het vaststellen van de sociale agenda voor de wijk en het formuleren van wijkactiepunten. Een vervolg stap zou zijn om indicatoren te formuleren waar bewoners aan merken dat de sociale kwaliteit in de buurt verbetert. In de vorm van een gedeelde pedagogische visie over wat een leefbare en kindvriendelijke wijk is kunnen de verschillende activiteiten en projecten richting krijgen. Een inhoudelijke visie zou het cement moeten zijn tussen de verschillende wijkactiepunten.

1 Bijlage: Uitkomsten Leefbaarheidsmonitor

In deze bijlage wordt een korte schets gegeven van de resultaten uit de leefbaarheidsmonitor (2006).

Schumannstraat e.o.

In 2003 stond deze buurt op de veertiende plaats op de lijst van aandachtsbuurten. Aandachtspunten waren sociale cohesie, achterpaden en veiligheid. Uit de leefbaarheidsmonitor uit 2006 blijkt dat de tevredenheid van de bewoners in de buurt Schumannstraat e.o. met een gemiddeld rapportcijfer van 6,8 met 0,2 is gestegen ten opzichte van 2003. De tevredenheid over de kwaliteit van de voorzieningen is afgenomen als gevolg van de slechte kwaliteit van de parkeervoorzieningen en de bestrating. Over de achterpaden zijn de bewoners meer tevreden ten opzichte van 2003 en dit komt doordat de achterpaden is herstraat door Casade. Ook de tevredenheid over de woningen is gestegen; vooral bewoners van huurwoningen zijn tevreden over zowel de grootte als de technische staat van de huurwoning.

Aandachtspunten sinds 2006 zijn de kwaliteit van de parkeervoorzieningen en de bestrating.

Zanddonk-Noord

De buurt Zanddonk-Noord stond in 2003 op de elfde plaats in de lijst van aandachtsbuurten met een gemiddelde rapportcijfer van 6,8. Belangrijke punten van aandacht waren destijds veiligheid, sociale cohesie en achterpaden. Uit de leefbaarheidsmonitor 2006 is het gemiddelde gestegen met 0,2 punt en blijkt dat er over de bereikbaarheid van voorzieningen geen grote ontevredenheid heerst bij de bewoners. Bewoners zijn bijvoorbeeld tevreden over de

bereikbaarheid van de sportvoorzieningen, hondenuitlaatplaatsen en de bushalte. Diverse fysieke en sociale activiteiten hebben sinds 2003 in deze buurt plaatsgevonden zoals invoering 30-km zone, organisatie opschoondag, verlichting achterompad. Aandachtspunten sinds 2006 zijn de bereikbaarheid van (speel) voorzieningen voor kinderen en jongeren en de vervuiling van de straat en stoep en parkeerproblemen in de buurt.

Johann Strausstraat

Deze buurt kwam met een 6,5 als achtste uit het leefbaarheidsonderzoek 2003 die extra aandacht verdiende. Jeugdoverlast, veiligheid, sociale cohesie en verpaupering waren de aandachtspunten. De leefbaarheidsmonitor 2006 laat een tevredenheidsscore zien van 6,5. Ten opzichte van 2003 is deze score stabiel gebleven. Ten opzichte van 2003 zijn bewoners meer tevreden over de eigen woning en deze is te verklaren door het groot onderhoud uitgevoerd aan woningen door Casade in de omgeving van de Johan Strausstraat en de Beethovenlaan-Noord.

De grootste verandering in de buurt is zichtbaar op het gebied van de kwaliteit van de voorzieningen. De mate van tevredenheid hierover is gedaald van 6,5 naar 5,6. De ontevredenheid uit zich over parkeervoorzieningen, uiterlijk van gebouwen, straten en pleinen, straatverlichting, groenvoorzieningen en bestrating.

Max Bruchstraat

Uit het onderzoek van 2003 stond de Max Bruchstraat op de dertiende plek in de lijst van aandachtswijken met een gemiddelde rapportcijfer van 6,6. De aandachtspunten waren veiligheid, parkeren en de kwaliteit van de voorzieningen. De gemiddelde tevredenheidsscore in 2006 is met 0,1 gestegen ten opzichte van 2003 maar ten opzichte van 2005 is er sprake van een daling van 0,5 punt. De leefbaarheidsmonitor laat zien dat er een stijgende lijn is over de mate van tevredenheid over de achterpaden. De onvrede op het gebied van onderhoud, netheid en waterafvoer van de achterpaden is toegenomen.

Sweelinckstraat-Oost e.o.

De bewoners van de Sweelinckstraat-Oost gaven in 2003 gemiddeld een 6,4 voor de leefbaarheid en veiligheid in hun buurt. Daarmee stond deze buurt op de vierde plaats in de lijst van aandachtsbuurtten met als belangrijke onderwerpen; achterpaden, veiligheid en parkeren. Opvallend is dat er slechts een positieve ontwikkeling is waar te nemen en deze heeft betrekking op de kwaliteit van de eigen woning. Op alle andere punten is er steeds sprake van een negatieve ontwikkeling. De parkeervoorziening en de bestrating in de buurt zorgen voor onvrede onder de bewoners. Ook over de groenvoorzieningen zijn een groot deel van de burgers ontevreden. In overleg met bewoners is er op de hoek Sweelinckstraat/ Beethovenlaan opnieuw beplant en ingezaaid. Daarnaast is er in het Willaertpark een verhard veldje aangelegd. Hier wordt onder andere gebruik van gemaakt door Sportmobiel. Deze maatregelen leiden echter niet direct tot meer tevredenheid bij de bewoners.

Ook de ontevredenheid over de leefbaarheid in de buurt is toegenomen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat meer bewoners ontevreden zijn over het gedrag van jongeren ,kapot straatmeubilair , illegaal afval storten en graffiti. Er zijn slechts enkele kleine positieve ontwikkelingen, maar die wegen niet op tegen de toegenomen ontevredenheid.

Enkele onderwerpen verdienen ook extra aandacht omdat hier een groot deel van de bewoners ontevreden over is: parkeerproblemen, onkruid op straat en stoep,vervuiling zoals hondenpoep of zwerfvuil en het gedrag van jongeren. Een positieve ontwikkeling is zichtbaar met betrekking tot de eigen woning . Voor een groot deel is deze te verklaren door een toegenomen tevredenheid over de grootte en technische staat van koopwoningen. Ook is er een grotere tevredenheid bij huurders over de grootte van de woning , terwijl de tevredenheid over de technische staat van de woning bij deze groep gelijk blijft ten opzichte van 2003. In vergelijking met 2005 zijn huurders iets meer ontevreden over hun woning, terwijl de tevredenheid over koopwoningen iets verder is toegenomen. Aandachtspunten sinds 2006 zijn vooral de parkeer- en groenvoorzieningen, bestrating, sociale cohesie, gedrag van jongeren en de vervuiling van straat en stoep

Cesar Francklaan e.o.

Met gemiddeld een 6,6 stond de buurt Cesar Francklaan op de vijftiende plaats in de lijst van buurten die extra aandacht nodig hadden. Aandachtspunten van destijds waren sociale cohesie, bereikbaarheid van voorzieningen en veiligheid. Op het terrein van de kwaliteit van de voorzieningen en de veiligheid in de buurt vinden er negatieve verschuiving plaats. De bewoners zijn over alle onderliggende onderwerpen zoals het uiterlijk van gebouwen, straten en pleinen en de straatverlichting meer ontevreden dan in 2003. Een aanhoudend punt van aandacht volgens de bewoners zijn de parkeervoorzieningen en de bestrating. De tevredenheid over de veiligheid in de buurt is ten opzichte van voorgaande jaren vrij sterk afgenomen dit wordt met name veroorzaakt door een toegenomen onvrede over het illegaal afsteken van vuurwerk en verkeersdeelname onder invloed van alcohol of drugs. Deze ontwikkeling was ook reeds in 2005 enigszins zichtbaar. Wat verder opvalt is dat de onvrede over de overige onderwerpen met betrekking tot veiligheid ook bijna allemaal in meer of mindere mate toenemen. Onderwerpen waar bij een groot deel van de bewoners onvrede over heerst zijn: Overtredingen van de maximum snelheid, Gladheid van wegen, Illegaal afsteken van vuurwerk. Op dit moment zijn er initiatieven in deze buurt om een buurtpreventieteam op te zetten. Dit zou in de toekomst een positief effect kunnen geven op het veiligheidsgevoel bij de bewoners.

Aandachtspunten sinds 2006 zijn snelheidsovertredingen, gladheid van wegen, illegaal afsteken van vuurwerk (veiligheid), parkeervoorzieningen en bestrating.

Aandachtspunten in de verschillende buurten 2003 en 2006

In onderstaand tabel is inzichtelijk gemaakt wat de aandachtspunten waren van 2003 en wat de aandachtspunten zijn sinds 2006. Opgemerkt kan worden dat de aandachtspunten van 2003 in de verschillende buurten deels zijn verbeterd of op de goede weg zijn om de doelstelling zoals geformuleerd in 2003 te bereiken.

Opmerkelijk is dat parkeren in vijf buurten een aandachtspunt is sinds 2006. Ook verpaupering (uiterlijk gebouwen, straten en pleinen, vervuiling straat en stoep) en bestrating zijn belangrijke punten van aandacht.

Tabel 4 Aandachtspunten 2003 en 2006 in verschillende buurten

	Schumann straat e.o.		Zand- donk- Noord		Johann Straus- straat		Max. Bruch- straat		Swee- linck- straat- oost e.o.		Cesar Franck laan e.o.	
	'03	'06	'03	'06	'03	'06	'03	'06	'03	'06	'03	'06
Achterpaden	•		•					•	•			
Bereikbaarheid van voorzieningen				•							•	
Jeugdoverlast					•							
Kwaliteit van de voorzieningen							•	•				
Parkeren		•		•			•	•		•	•	•
Sociale cohesie	•		•		•						•	•
Veiligheid	•		•		•		•		•		•	•
Verpaupering				•	•	•				•		
Groen- voorziening						•				•		
Gedrag van jongeren											•	
Bestrating		•				•				•		•

De volgende tabel geeft inzicht of de uitgevoerde maatregelen bij hebben gedragen aan het bereiken van de doelstelling die in het programma Leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang 2004-2008 zijn geformuleerd. De tabel laat zien dat de drie buurten Max Bruchstraat, Schumannstraat e.o. en Zanddonk-Noord is gestegen in rangorde op de lijst van aandachtsbuurten. De Max Bruchstraat stond in 2003 op nummer 13 op de lijst van aandachtsbuurt maar is ondertussen gestegen naar nummer 21. Voor de Max Bruchstraat is er een stijging van 0,25 punt vastgesteld ten opzichte van 2003. Voor de komende periode wordt er dus gestreefd naar een stijging van 0,15 punt om de doelstelling te kunnen halen. De buurten Sweelinckstraat-Oost e.o., Johann Strausstraat e.o. en Cesar Francklaan e.o. zijn echter in rangorde achteruit gegaan. Ten opzichte van 2003 vragen deze buurten om meer aandacht.

Tabel 5 De rangordening van de verschillende buurten

Rang- orde 2003	Rang- orde 2006	Buurt	Gemiddeld cijfer 2003	Doel- stelling t.o.v 2003	Gemiddeld cijfer 2005	Gemiddeld cijfer 2006	To do
4	2	Sweelinck- straat-Oost e.o.	6,4	0,25	6,6	6,3	0,35
8	6	Johann Strausstraat e.o.	6,5	0,25	6,5	6,5	0,25
15	13	Cesar Francklaan e.o.	6,6	0,25	6,8	6,6	0,25
13	21	Max Bruchstraat	6,6	0,25	7,2	6,7	0,15
14	26	Schumann- straat e.o.	6,6	0,25	6,8	6,8	0,05
11	29	Zanddonk- Noord	6,8	0,25	6,9	6,8	0,05

2 Bijlage: Fysieke projecten

Voor een veiliger en leefbaarder Zanddonk zijn de volgende projecten ontwikkeld:

3,6 miljoen voor opknappen openbare ruimte Zanddonk

Om de wijk Zanddonk op te knappen wil de gemeente Waalwijk de komende zeven jaar bijna 3,6 miljoen euro investeren. Het gaat dan om verbeteringen in de openbare ruimte. Woningcorporatie Casade doet ook mee met het project; die draagt zorg voor de renovatie van woningen in de volkswijk. Door al deze inspanningen moet de leefbaarheid in de Waalwijkse buurt worden vergroot. Omdat de ambities van alle betrokkenen groter zijn dan het beschikbare geld heeft de gemeente voor de komende zeven jaar prioriteiten gesteld, voor een bedrag van bijna 3,6 miljoen euro. De andere ideeën komen mogelijk later aan bod. Nog dit jaar wordt er gestart met de werkzaamheden in de wijk. Als eerste is het Max Regerpark aan de beurt. Daar komen onder meer speelvoorzieningen, andere bestrating en verlichting en nieuw straatmeubilair.

Alle betrokkenen zijn het erover eens dat Zanddonk opgeknapt moet worden. De openbare ruimte is er aan vernieuwing toe. Er is sprake van veel slijtage. Zowel het groen als de bestrating zijn op veel locaties in de wijk aan vervanging toe. Datzelfde geldt voor erfafscheidingen en bergingen. De afgelopen jaren is er wel wat opgeknapt in de buurt, maar dat is niet vanuit één visie gebeurd, waardoor Zanddonk als een allegaartje oogt. De komende zeven jaar gaat het meeste geld naar het opknappen van de noord- en zuidzijde van de C. Francklaan. Daar gaat in totaal zo'n 2,5 miljoen naar toe. Dat werk staat op de rol in 2008 en 2009. De

gemeenteraad van Waalwijk moet nog beslissen over dit voorstel van het college.

Aanpak Achterpaden (ISV)

Op diverse plaatsen zijn de achterpaden van de woningen van Casade al in delen afgesloten, zoals Beethovenlaan / Max Regerpark en Ph. Nicolaistraat / Meyerbeerstraat. Als men op andere locaties ook interesse hebben in de aanpak van de achterpaden dan kan men zich wenden tot Casade.

Verkrijging van Politiekeurmerk veilig Wonen (ISV)

Het politiekeurmerk Veilig Wonen bestaat nog niet zo lang. Het is een meetlat voor veilig wonen, ontwikkeld door de politie in samenwerking met een groot aantal andere belanghebbenden: brandweer, consumenten, verzekeraars, woningbouwers en -beheerders, beveiligingsexperts en de overheid. Samen hebben zij op een rij gezet hoe woningen en buurten zo veilig mogelijk zijn te maken. Voldoen uw woning en uw buurt aan die normen, dan is de kans op vandalisme, overlast, inbraak en andere misdrijven tot een minimum teruggebracht. Het is namelijk bewezen dat preventie werkt. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen® is er voor iedereen. Zowel eigenaar of huurder van een bestaande woning of een nieuw te bouwen huis of flat kunnen de woning aanpassen aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen®. Dit betekent bijvoorbeeld dat uw ramen en deuren zijn aangepast en dat de sloten van uw voordeur en ramen minder makkelijk te forceren zijn voor inbrekers.

3 Bijlage: Deelnemers interviews

Er zijn drie groepsbijeenkomsten gehouden met onder andere: bewoners, ambtenaren en professionals. Daarnaast zijn er individuele interviews gehouden met zowel bewoners als professionals. Hieronder volgt een lijst van organisaties die deel hebben genomen aan de groepsbijeenkomsten of individuele interviews.

Bewonerscomité Rondom 't Erf
Buurt Preventie Team
Casade Woondiensten
Gemeente Waalwijk
Huurdervereniging Oud Waalwijk
Jongerencentrum De Tavenu
Maatschappelijk werk
OBS Van der Heijden
Opbouwwerk
Ouderenadviseur
Piet Klerkx
Politie (Wijkagent)
Regionale Instelling voor Beschermende Woonvormen (RIBW)
RKC Waalwijk
Stichting Mozaïk

4 **Bijlage:** **Uitkomsten onderzoek Contactladder**

Auteurs: drs. P. van der Graaf en drs. A. Huygen

1. Inleiding
 2. De Contactladder©
 3. Gebiedskeuze en omvang
 4. Wie hebben de vragenlijst ingevuld?
 5. Met elkaar bemoeien
 6. Wederzijdse hulp
 7. Betrokkenheid bij de buurt
 8. Mate van contact in de buurt
 9. Contacten van jongeren
 10. Verschillen in contact naar sekse, etniciteit en leeftijd
 11. Verschillen in contact, naar huishoudsamenstelling en woonduur
 12. Verschillen tussen buurten
 13. Hoe nu verder?
 14. Literatuurlijst
- Verantwoording schaalconstructies
De Contactladder in Waalwijk

1. Inleiding

In deze bijlage doen we verslag van de uitkomsten van de survey onderzoek in de wijk Zanddonk. Aan de hand van de Contactladder maken we een sociale diagnose van de wijk.

2. De Contactladder©

De Contactladder is een diagnose-instrument: het biedt een momentopname van de sociale contacten in een straat.³ Buurtbewoners geven zelf aan welke sociale contacten ze onderhouden. Het legt deze contacten niet vast in harde cijfers en geeft ook geen rapportcijfer over de sociale structuur in de straat, maar geeft op verschillende dimensies van contact aan hoe buurtgenoten de contacten tussen elkaar beleven. Daarmee maakt het abstracte begrippen als sociale cohesie concreet en hanteerbaar. In tegenstelling tot wat de term Contactladder suggereert, sluiten de verschillende vormen van contact elkaar niet uit. De ene vorm van contact is ook niet beter dan de andere; ze overlappen elkaar en vullen elkaar aan. Gezamenlijk vormen ze een patroon waarop verschillende groepen bewoners met elkaar zijn te vergelijken. Het is mogelijk een heldere diagnose te maken van aangrijpingspunten voor sociale interventies en beleid. Bijvoorbeeld door de beleving van contacten door verschillende groepen niet alleen op het heden te richten, maar ook op de toekomst (aan welke contacten heeft u meer behoefte?), en door mee te laten wegen welk belang bewoners zelf aan de contacten hechten. De verschillende dimensies van contact, zowel naar aard, mate als wenselijkheid, brengen elk eigen mogelijkheden met zich mee die per groep en locatie kunnen verschillen.

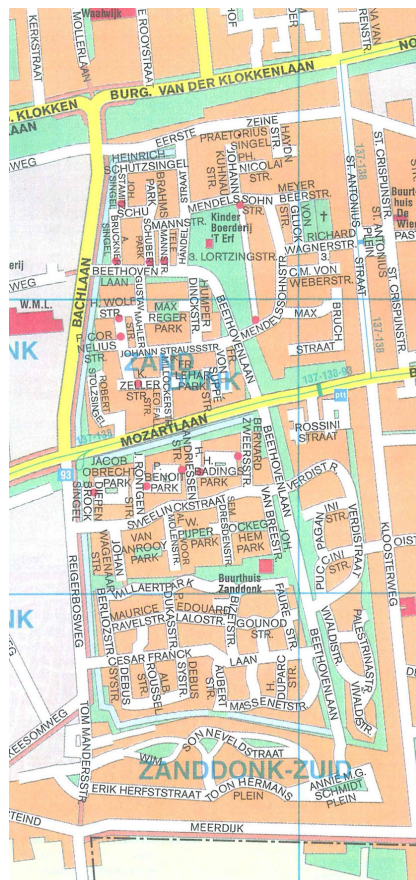
³ De ontwikkeling van de Contactladder is een gezamenlijk project van een multidisciplinair onderzoeksteam, bestaande uit prof. dr. J.W. Duyvendak (hoogleraar Sociologie aan de Universiteit van Amsterdam), dr. A.P.M. Krouwel (universitair docent Politicologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam), drs. L. Veldboer (universitair medewerker aan de Universiteit van Amsterdam), drs. N. Boonstra en drs. P. van der Graaf (onderzoekers bij het Verwey-Jonker Instituut in Utrecht)

Het instrument is ontwikkeld in het kader van een onderzoek naar het Rotterdamse Opzoomeren (Duyvendak en Van der Graaf, 2001). De hoofddoelstelling van het Opzoomeren was het verbeteren van de sociale cohesie in Rotterdamse straten. Maar alle mooie woorden ten spijt konden maar weinig betrokkenen aangeven wat zij precies onder sociale cohesie verstonden, laat staan dat zij konden aangeven wat er tussen bewoners bereikt was. Om het denken hierover te stimuleren en de resultaten van Opzoomeren beter in beeld te brengen, heeft het Verwey-Jonker Instituut de Contactladder ontwikkeld. Op basis van een theoretisch model is een ladder uitgewerkt aan de hand van uitspraken van bewoners. Dit leverde een twintigtal treden op die de verschillende mate van contacten tussen bewoners illustreren. De ladder maakte het voor opbouwwerkers in Rotterdam mogelijk om hun inzet voor Opzoomeren te specificeren (wat willen wij in deze straat tussen bewoners bereiken en wat betekent dat voor onze inzet?), iets waartoe ze daarvoor niet in staat waren. De ladder wordt nu nog steeds gebruikt binnen het collegeprogramma Mensen Maken de Stad. De contactladder is verfijnd en vertaald naar breed inzetbare methodiek in een onderzoek onder ruim 700 huishoudens in de wijk Boshuizen in Leiden Zuidwest.

Voor toepassing van de contactladder in Waalwijk zijn extra indicatoren ontwikkeld voor de sociale contacten van jongeren tussen de 16 en 23 jaar over hun contactmogelijkheden en -behoeften in de buurt. Deze groep heeft daarnaast een actieve rol gespeeld in de uitvoering van het onderzoek: vier van de zes interviewers waren jongeren uit een van de zes geselecteerde aandachtbuurten in Zanddonk. De andere twee interviewers hebben gewerkt in de wijk Zanddonk en zijn bekend met de buurten. Daardoor is niet alleen de sociale samenhang in kaart gebracht, maar is er tegelijkertijd geïnvesteerd in de sociale structuur doordat de jongeren contact legden met andere bewoners en met hen in gesprek raakten over de (wenselijke) contacten in de buurten.

3. Gebiedskeuze en omvang

Als proeftuin voor de Wet Maatschappelijke Ondersteuning zijn zes aandachtbuurten aangewezen in de wijk Zanddonk. In totaal gaat het om een kleine 2.000 huishoudens.

Tabel 1 Aantal huishoudens per buurt in Zanddonk

	Aantal
601 Schumannstraat e.o.	166
602 Zanddonk-Noord	201
603 Johann Stausstraat e.o.	299
604 Max Bruchstraat	29
606 Sweelinckstraat-Oost e.o.	155
608 Cesar Francklaan e.o.	374
Totaal aandachtbuurten Zanddonk	1.224
<i>Totaal Zanddonk</i>	<i>1.975</i>

4. Wie hebben de vragenlijst ingevuld?

In de periode van 9 oktober tot 28 november 2006 is door een team van zes interviewers/ studenten uit Waalwijk en omgeving aangebeld bij 500 huishoudens in de zes aandachtbuurten van Zanddonk. Bewoners zijn zowel 's ochtends, 's middags als 's avonds benaderd om de respons zo hoog en representatief mogelijk te maken. De interviewers werkten in koppels en kregen ieder één of meerdere buurten toegewezen. Bij geen gehoor is minimaal drie keer aangebeld op andere tijdstippen. In totaal hebben 293 mensen de Contactladder ingevuld, wat een respons van 59% opleverde voor de steekproef. Daarmee is de doelstelling van 300 ingevulde vragenlijsten net niet gehaald, maar is het aantal voldoende om significante uitspraken te kunnen doen. De verdeling naar buurten is minder goed na te gaan, omdat op het vragenformulier het invulkader voor de straat, waar het interview gehouden is, is weggefallen. Hierdoor was het alleen mogelijk om uitsplitsingen te maken naar combinaties van buurten waar elk paar van interviewers actief is geweest. Dit leidde tot de volgende driedeling van gebieden in Zanddonk en bijbehorende respons.

Tabel 2 Respons in aantallen en percentages, naar huishoudens en leeftijd

	Aantal adressen	Aantal enquêtes	Aantal 16-23 jaar in de buurt	Aantal enquêtes 16-23 jaar
Schumannstraat e.o., Zanddonk-Noord, Max Bruchstraat	396	102	95	18
Johan Stausstraat e.o., Sweelinckstraat e.o.	454	100	138	17
Cesar Francklaan e.o.	374	91	138	8
Totaal	1.224	293	371	43

Zowel jong als oud heeft de vragenlijst ingevuld. Vrouwen doen vaker mee (61% tegenover 37% mannen). Opvallend is de grote groep respondenten (43%) die als alleenstaande ouder met hun kind(eren) wonen. Allochtone bewoners zijn met 20% goed vertegenwoordigd. Dit percentage komt overeen met het aandeel allochtonen dat volgens de Leefbaarheidsmonitor 2005 in Zanddonk woont: 20,3%. Gemiddeld wonen de respondenten 16 jaar in Zanddonk: een kwart woont er niet langer dan acht jaar, een kwart korter dan 16 jaar, een kwart tussen de 16 en 22 jaar en een laatste kwart woont er al 22 jaar of meer.

Leeswijzer

We zullen de uitkomsten van de contactladder eerst algemeen bespreken voor heel Zanddonk (§5-8) en daarbij bijzondere aandacht geven aan de jongeren in de wijk (§9). Daarbij kijken we naar verschillende typen van contacten (§5-7) en het aantal contacten (§8) dat bewoners in Zanddonk onderhouden. We zetten daarbij steeds de huidige situatie af tegen de gewenste situatie: over welke type en aantal contacten beschikken bewoners (huidige situatie) en willen bewoners meer van deze contacten of vinden ze het niet belangrijk? (gewenste situatie). Vervolgens maken we op

basis van geconstrueerde schalen voor verschillende dimensies van contact vergelijkingen tussen verschillende groepen in de buurt (§10-12) en tussen buurten. Allereerst kijken we daarbij naar persoonlijke eigenschappen als sekse, etniciteit en leeftijd (§11), en vervolgens naar buurtgerelateerde kenmerken als huishoudsamenstelling, woonsituatie en woonduur (§12). We eindigen met een vergelijking tussen verschillende buurten (§13).

We beginnen door te kijken naar drie verschillende typen van contact: negatieve contacten (zoals geluidsoverlast en onderlinge ergernissen), contacten waar bewoners indien nodig een beroep op kunnen doen, en de mate waarin bewoners zich betrokken voelen bij de buurt en meedoen aan activiteiten.

5. Met elkaar bemoeien

De meerderheid van bewoners (53%) is het niet eens met de stelling dat buurtbewoners zich niet met elkaar bemoeien, wel ziet een derde (32%) ruimte voor verbetering. Ook is er volgens de meeste bewoners geen sprake van onderlinge angst (88% oneens). Een kwart van de bewoners heeft wel eens te maken met geluidsoverlast van burens en zou deze overlast graag teruggedrongen willen zien (21%). Hetzelfde geldt voor onderlinge ergernissen: 23% ergert zich regelmatig aan sommige burens en zou dit graag aangepakt willen zien (18%).

6. Wederzijdse hulp

Bewoners weten elkaar te vinden als dat nodig is. Een ruime meerderheid geeft aan op buurtgenoten terug te kunnen vallen als een ingrediënt voor het eten ontbreekt (83%), als er behoefte is aan gezelschap (79%) of is van de partij als er een buurtfeest georganiseerd wordt (64%). Iets minder dan de helft van de bewoners kan op hun burens terugvallen als er sprake is van een persoonlijke crisis (47%). Maar een kleine groep (variërend van 5 tot 9%) ziet hier ruimte voor verbetering. Uitschieter is het straatfeest waar 22% van de bewoners vaker aan mee zou willen doen.

Ook in het dagelijks leven vinden de meeste bewoners dat er aandacht voor elkaar bestaat. Maar liefst 86% geeft aan dat bewoners op elkaar letten in de buurt. 13% ziet graag meer sociale controle in de vorm van bewoners die op elkaar letten. De sociale controle gaat echter niet zover dat er onderling afspraken zijn gemaakt⁴: 81% ontkent het bestaan hiervan, al zou 21% wel willen dat deze afspraken gemaakt worden. Maar de meeste bewoners (67%) vinden dat buurtgenoten dezelfde opvattingen hebben over wat wel en niet kan in de buurt en dat daarom geen samenlevingsafspraken nodig zijn. Wel is sprake van onderlinge beïnvloeding: de helft van de bewoners is, sinds ze in de buurt zijn komen wonen positiever gaan denken over de buurt en de bewoners. De andere helft heeft hier geen behoefte aan.

7. Betrokkenheid bij de buurt

We maken een onderscheid tussen de buurt, de wijk en de gemeente. De buurt betreft de eigen en direct aangrenzende straten. De wijk betreft heel Zanddonk en bij de gemeente gaat het om Waalwijk in z'n geheel. Bijna iedereen voelt zich thuis (94%) en veilig (81%) in de buurt, en 54% voelt zich zelfs sterk betrokken bij de buurt. De betrokkenheid bij de wijk Zanddonk ligt lager: 38% voelt zich sterk betrokken. Op gemeentelijk niveau is de betrokkenheid weer groter (50%). Een vijfde van de bewoners vindt dat dit beter kan: 18% ziet graag meer betrokkenheid bij de buurt, de wijk Zanddonk en de gemeente Waalwijk. 20% stemt voor meer veiligheid. Het aantal mensen dat zich daadwerkelijk inzet voor de buurt is kleiner: 13% van de bewoners heeft het afgelopen jaar samengewerkt met andere bewoners om iets speciaal voor de buurt te doen. De animo is wel groter: 41% wil actief meewerken aan activiteiten om het samenleven in de buurt te verbeteren. Straatfeesten (37%) en activiteiten voor kinderen (27%) zijn het meest in trek, gevolgd door activiteiten voor ouderen (16%) en sport- en spelactiviteiten (13%). De buurt blijkt belangrijk voor de contacten van bewoners: 61% heeft nieuwe vrienden gekregen door in de buurt te wonen. De reputatie van de buurt is anderzijds voor

⁴ In andere steden hebben bewoners per straat (Mensen maken de stad, Rotterdam) of voor de hele stad (Goudse Stadsregels, Gouda) afspraken gemaakt over hoe ze met elkaar willen samenleven.

vrienden en familie geen reden om niet op bezoek te komen (94% oneens). Voor een derde (34%) van de bewoners zijn de contacten in de buurt zelfs een reden om niet te willen verhuizen. Een kleine groep bewoners (12%) zou meer vrienden in de buurt willen.

Conclusies over typen van contact in Zanddonk:

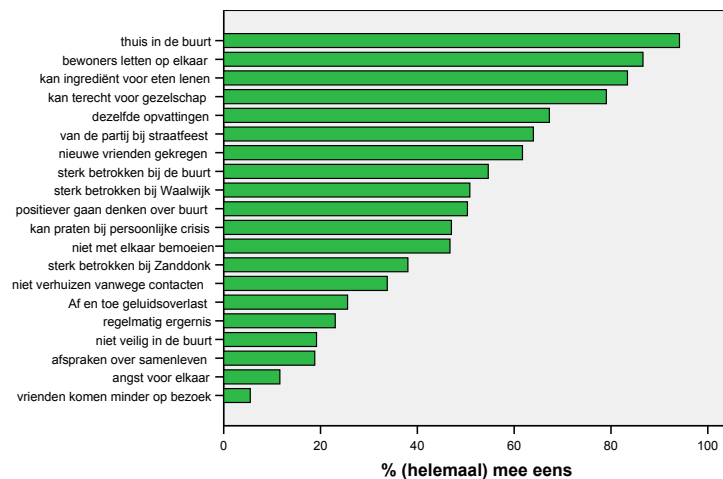
Bewoners in Zanddonk bemoeien zich met elkaar, maar vinden dat dit beter kan. Een kwart van de bewoners heeft te maken met negatief contact, zoals geluidsoverlast en onderlinge ergernissen. Indien nodig helpen bewoners elkaar en bewoners zien hier weinig ruimte voor verbetering. Wel willen bewoners vaker meedoen aan een straatfeest. Sociale controle is volgens bewoners voldoende aanwezig. Bewoners delen genoeg de zelfde opvattingen, zodat afspraken maken over samenleven niet nodig is.

Bijna iedereen voelt zich thuis en veilig in de buurt, en de meerderheid voelt zich zelfs sterk betrokken. 13% van de bewoners heeft het afgelopen jaar samengewerkt met andere bewoners voor de buurt en 41% is hiertoe bereid.

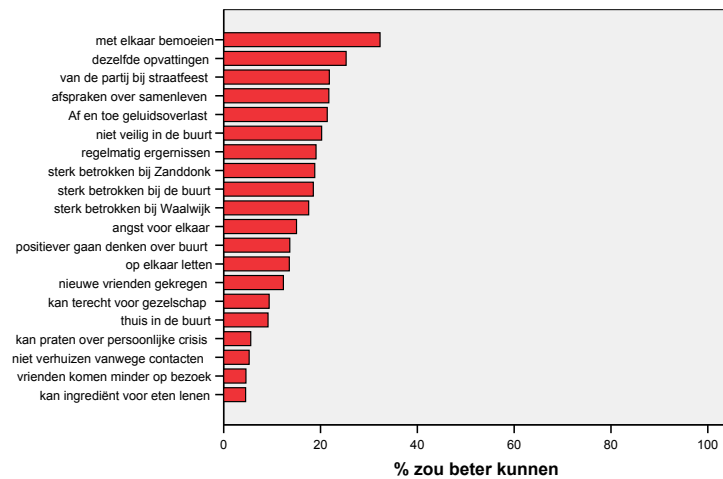
De scores op de verschillende type van contact staan in onderstaande figuren opgesomd.

Verschillende type van contact in Zanddonk, huidige en gewenste situatie

Aanwezige contacten in Zanddonk

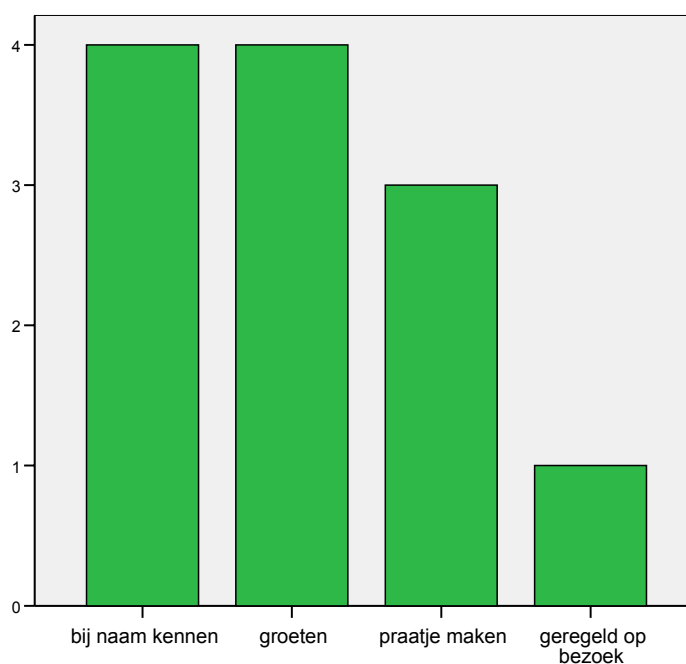
Gewenste contacten in Zanddonk

8. Mate van contact in de buurt

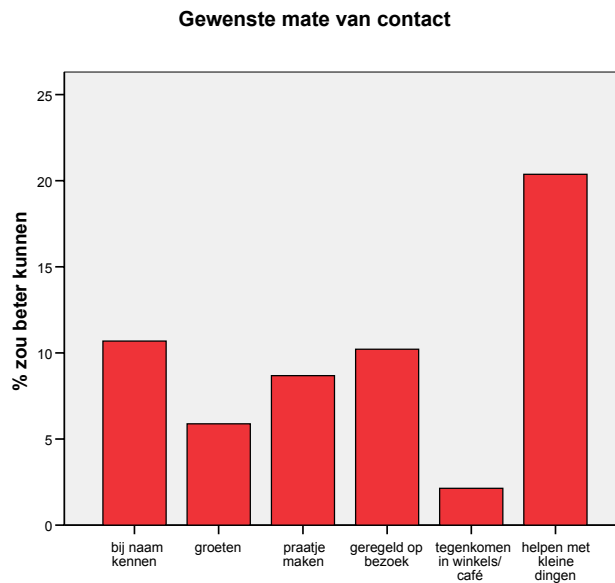
Nu we weten welke typen contact bewoners in Zanddonk onderhouden en in hoeverre zij hierin verandering willen zien, is de volgende vraag hoeveel contacten bewoners in hun buurten hebben. Ook nu zetten we de huidige situatie af tegen de gewenste hoeveelheid contacten.

Mate van contact in Zanddonk (mediaan)

Bewoners hebben veel contacten in de buurt (vaak meer dan tien personen), maar deze contacten beperken zich voor de meerderheid van de bewoners tot incidentele ontmoetingen: elkaars naam kennen, groeten en een praatje maken. 51% van de bewoners kent meer dan tien bewoners bij naam, 71% groet meer dan tien buurtgenoten en 41% maakt ook een praatje met meer dan tien mensen als ze deze tegenkomen. De meeste bewoners willen dit ook graag zo houden (78-90%). De helft van de bewoners komt elkaar regelmatig tegen in winkels: 29% zelfs een aantal keer per

week. De andere helft komt elkaar zelden (36%) of nooit (13%) tegen. De meeste bewoners (57%) vinden dit ook niet belangrijk.

Meer structurele contacten, zoals geregeld bij elkaar op bezoek gaan, zijn er ook, maar daarbij is het aantal contacten kleiner. Een kwart doet dit nooit, 49% doet dit regelmatig bij één tot drie bewoners, 19% bezoekt 4 tot 6 buurtgenoten. De meeste bewoners willen dit zo houden (74%). Ook helpen bewoners elkaar niet vaak met boodschappen doen of de planten water geven: 73% doet dit zelden of nooit. Wel vindt een relatief grote groep (18%) dat dit vaker zou kunnen.

39% van de bewoners heeft familie in de buurt wonen, vaak niet meer dan drie familieleden. 57% bezoekt zijn of haar familie regelmatig.

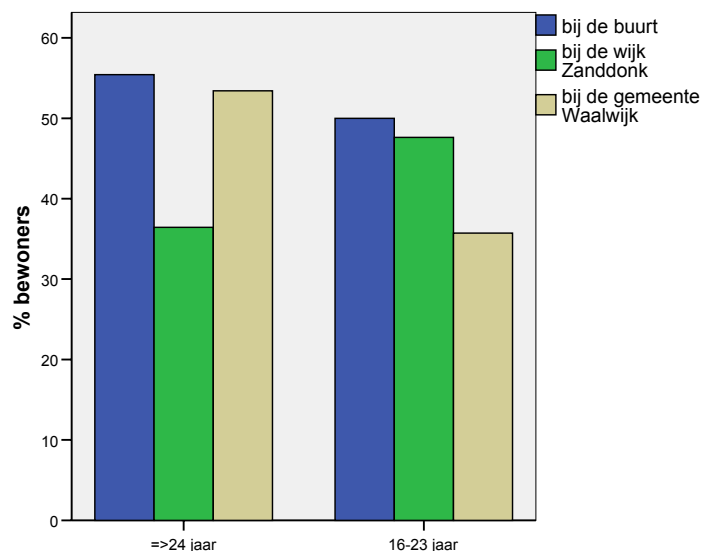
Conclusies over mate van contact in Zanddonk:

De contacten tussen bewoners in de buurt beperken zich voornamelijk tot incidentele ontmoetingen: buren kennen elkaar bij naam en groeten elkaar of maken een praatje als ze elkaar tegenkomen. Bewoners hebben wel veel van deze contacten in de buurt en kennen vaak meer dan tien buurtgenoten. Meer structurele contacten, zoals geregeld bij elkaar op bezoek gaan, zijn er ook, maar daarbij is het aantal contacten kleiner. Ook helpen bewoners elkaar niet vaak met kleine dingen als boodschappen doen of de planten water geven. Vooral op dit laatste punt zouden bewoners de mate van buurtcontact willen verbeteren.

9. Contacten van jongeren

Naast welzijn zijn jongeren een belangrijk aandachtgebied binnen de WMO proeftuin in Waalwijk. In het onderzoek zijn daarom extra vragen opgenomen voor jongeren. In totaal hebben 43 jongeren in de

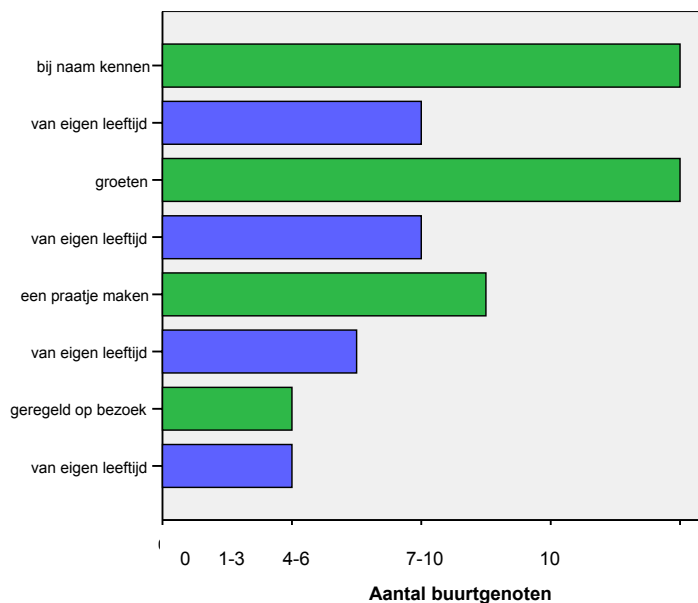
Ik voel mij sterk betrokken ...

leeftijd van 16-23 jaar meegedaan aan het onderzoek. Aan alle respondenten, inclusief de jongeren, zijn verschillende stellingen voorgelegd over betrokkenheid bij de buurt waar ze wonen, de wijk Zanddonk en de gemeente Waalwijk. Vanuit eerder onderzoek is bekend dat jongeren zich meer oriënteren op het wijkniveau en zich minder betrokken voelen bij het schaalniveau van de buurt.

Dit gegeven wordt in dit onderzoek bevestigd. Jongeren in Zanddonk voelen zich iets minder betrokken bij hun buurt (50% is het(helemaal) eens met deze stelling t.o.v. 55% bij de volwassenen) en vooral meer bij de wijk Zanddonk (48% t.o.v. 36%). Met de gemeente Waalwijk voelen ze zich veel minder sterk verbonden (36% t.o.v. 53%), al geven jongeren wel iets vaker dan volwassenen aan dat dit beter zou kunnen (22% t.o.v. 17%). De geringere buurtoriëntatie wordt ook bevestigd in stelling over contacten buiten de buurt. 72% van de jongeren hebben meer contact met jongeren buiten de buurt dan in de buurt. Maar weinig jongeren (16%) willen hier verandering in zien.

Mate van contact bij jongeren (mediaan)

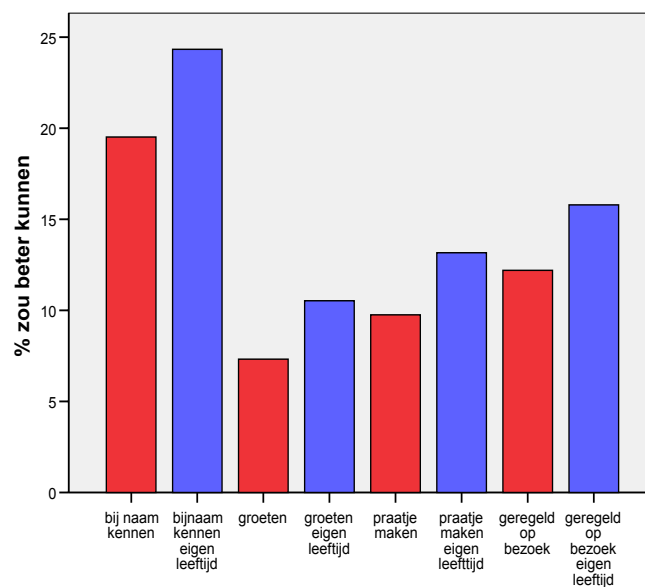

Daarnaast zijn aan jongeren specifieke vragen voorgelegd over de contacten die ze onderhouden met leeftijdsgenoten. Jongeren blijken net als volwassenen veel contacten (meer dan 10 personen) in de buurt te hebben, die vaak niet verder gaan dan het bij naam kennen (58%) en groeten van andere buurtgenoten (54%). De meerderheid van de jongeren maakt met 4-6 bewoners ook wel eens een praatje. Maar de jongeren gaan net als de volwassenen bij veel minder mensen op bezoek in de buurt. Bijna een derde doet dit nooit, een derde (35%) doet dit regelmatig bij één tot drie bewoners, 21% bezoekt 4 tot 6 buurtgenoten.

Als ze op bezoek gaan, betreft het uitsluitend leeftijdsgenoten. Van de eigen leeftijdsgroep kennen de meeste jongeren 4-6 buurtgenoten bij naam en groeten ze een vergelijkbaar aantal leeftijdsgenoten. Met 1-3 jongeren knopen ze gemiddeld een praatje aan in de

buurt. Ook helpen jongeren buurtgenoten niet vaak met boodschappen doen of de planten water geven: 72% doet dit zelden of nooit. Wel komen jongeren buurtgenoten vaker tegen in winkels: 63% doet dit regelmatig, 40% zelfs meerdere keren per week.

Gewenste mate van contact bij jongeren

Toch hebben jongeren meer behoefte aan contact met leeftijdsgenoten in de buurt: op elke maat van contact wensen ze vaker contact met leeftijdsgenoten dan met volwassenen in buurt. Ze zouden vooral graag meer jongeren bij naam kennen in de buurt (21% vindt dat dit beter kan). Ook wil een relatief grote groep jongeren (14%) vaker bij elkaar op bezoek gaan. Net als bij de volwassenen zijn veel jongeren (21%) ook bereid om vaker hun buurtgenoten te helpen met kleine dingen.

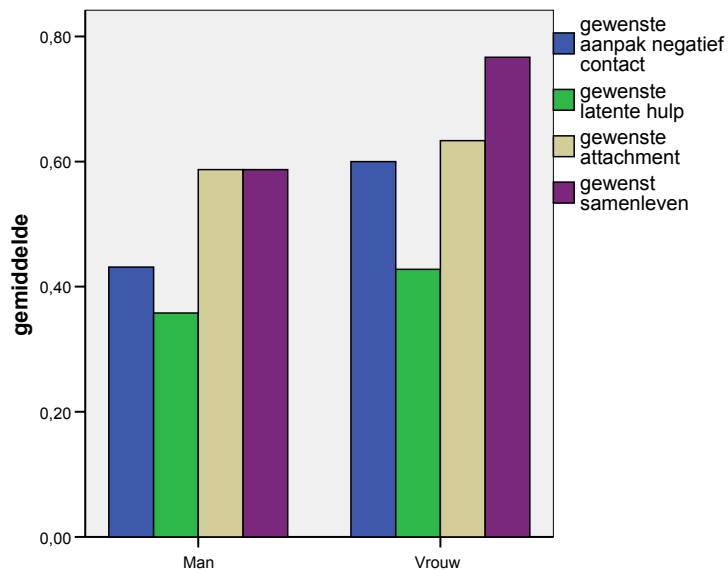
Conclusies over de contacten van jongeren:

De contacten van jongeren in Zanddonk lijken op die van de volwassenen. Ze kennen relatief veel mensen in de buurt, maar deze contacten gaan vaak niet verder dan incidentele ontmoetingen. Jongeren voelen ze zich minder betrokken bij de buurt en oriënteren ze zich meer op het wijkniveau. De contacten met jongeren spelen zich dan ook meer af buiten de buurt. Wel komen jongeren buurtgenoten vaker tegen in winkels. Toch hebben jongeren meer behoefte aan contact met leeftijdsgenoten in de buurt. Ze zouden vooral graag meer jongeren bij naam kennen in de buurt. Net als bij de volwassenen zijn veel jongeren ook bereid om vaker hun buurtgenoten te helpen met kleine dingen.

10. Verschillen in contact naar sekse, etniciteit en leeftijd

Jongeren en volwassenen zijn waarschijnlijk niet de enige groepen in de buurt die van elkaar verschillen in buurtcontacten. In de volgende paragrafen worden daarom vergelijking gemaakt tussen diverse andere te onderscheiden groepen in de buurt. Allereerst kijken we daarbij naar meer persoonlijke eigenschappen als sekse, etniciteit en leeftijd, en vervolgens naar meer buurtgerelateerde kenmerken als huishoudsamenstelling en woonduur. We eindigen met een vergelijking tussen verschillende buurten. Voor de vergelijkingen tussen groepen en gebieden in de buurt zijn verschillende schalen geconstrueerd, die diverse dimensies van contact voorstellen. Meer informatie daarover, bijvoorbeeld over de betekenis van de schalen en de interpretatie van de schaalwaarden, is te vinden in de bijlage. In de bespreking van de onderstaande figuren staan de relatieve verschillen tussen groepen centraal, geïllustreerd door de verschillen in hoogte van de staven in de figuren.

Gewenst type contact, naar sekse

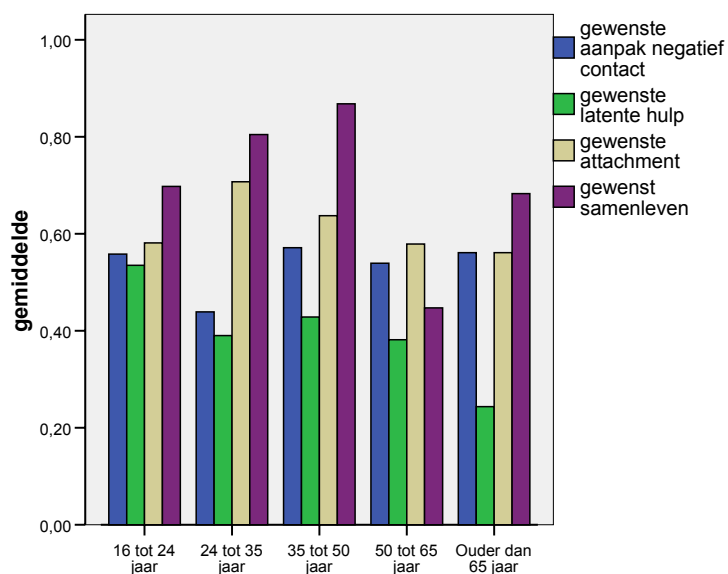
Allereerst is gekeken naar verschillen tussen mannen en vrouwen in Zanddonk. De verschillen in type contact zijn tussen de seksen niet zo groot, wel verschillen de wensen van mannen en vrouwen. Vrouwen vragen meer aandacht voor de aanpak van negatieve contacten, zoals onverschilligheid en onderlinge ergernissen, en hebben meer behoefte aan samenlevingscontacten (vrienden maken, opvattingen delen, afspraken maken over samenleven). Afgemeten naar de mate van contacten die mannen en vrouwen hebben, zijn er eveneens weinig verschillen. Hoogstens beschikken mannen over iets minder structurele contacten (regelmatig op bezoek gaan bij burens, helpen bij kleine dingen). Wel wensen mannen meer incidentele contacten te hebben dan vrouwen.

Vervolgens hebben we een vergelijking gemaakt tussen autochtone en allochtone bewoners. Ook hier zijn de verschillen klein: allochtone buurtbewoners beschikken over iets meer contacten, zowel latent (waarop indien nodig een beroep kan worden gedaan)

sociaal-emotioneel, als gericht op samenleven. Bovendien hebben ze een iets grote behoefte aan deze contacten: ze maken zich meer druk om de negatieve contacten, wensen meer over latente hulp te kunnen beschikken, en willen zich sterker verbonden voelen met de buurt waar ze wonen. Alleen wat betreft de samenlevingscontacten is de wens van autochtone bewoners groter: zij hebben meer behoefte aan deze vorm van contact.

Naar mate van contact zijn er nauwelijks verschillen waar te nemen tussen allochtone en autochtone bewoners. Allochtone bewoners onderhouden iets meer structurele contacten en minder incidentele contacten in hun buurt. Voor autochtone buurtbewoners geldt het omgekeerde. Allochtone bewoners wensen daarom meer incidentele contacten, terwijl autochtonen een iets grotere behoefte hebben aan structurele contacten.

Gewenst type contact, naar leeftijd

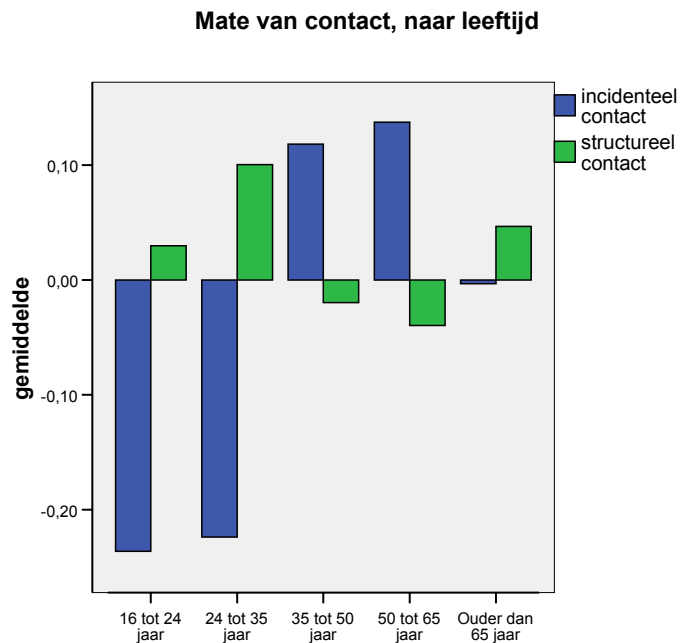

Grotere verschillen zijn zichtbaar tussen verschillende leeftijdsgroepen van bewoners.

Onderscheiden naar type contact valt het allemaal wel mee. De groep 35-50 jaar signaleert iets meer negatieve contacten en met het stijgen van de leeftijd kunnen bewoners meer een beroep doen op hun burens als het nodig is (latente contacten).

De wensen naar type contact lopen meer uiteen. In lijn met de oplopende latente contacten, neemt de behoefte met het stijgen van de leeftijd af: wat je meer krijgt, hoef je ook minder te wensen. Voor jongeren is de behoefte hieraan dan ook het grootst. Wat wel toeneemt tot het 50ste levensjaar is de wens naar meer samenlevingscontacten, om voor de groep 50 tot 65 jaar (en later) weer sterk af te nemen. De behoefte aan sociaal-emotionele binding neemt daarentegen licht af na het 35ste levensjaar. De aanpak van negatief contact tenslotte speelt minder een rol voor de groep van 24 tot 35 jaar oud.

De behoefte aan meer (latente) contacten van jonge bewoners wordt duidelijk als naar verschillen in de mate van contact wordt gekeken: zowel de jongeren als de groep van 24 tot 35 jaar beschikken over veel minder incidentele contacten, maar onderhouden wel meer structurele contacten in de buurt. Dit geldt met name voor de tweede groep. Met het oplopen de leeftijd vermindert het aantal structurele contacten, terwijl tot de pensioengerechtigde leeftijd het aantal incidentele contacten juist toeneemt.

De groep jongeren kent dan ook de grootste wens om meer incidentele als structurele contacten te hebben; deze moeten nog opgebouwd worden. De wens om incidentele contacten neemt af met de leeftijd, in lijn met de toename van deze contacten over de jaren. Het beeld voor de behoefte aan structurele contacten is minder eenduidig: de groep van 24 tot 35 jaar heeft minder behoefte aan deze contacten, terwijl de volgende leeftijdsgroep, 35-50 jaar een grote behoefte heeft aan deze mate van contacten. Na het 50ste levensjaar neemt deze behoefte weer af.

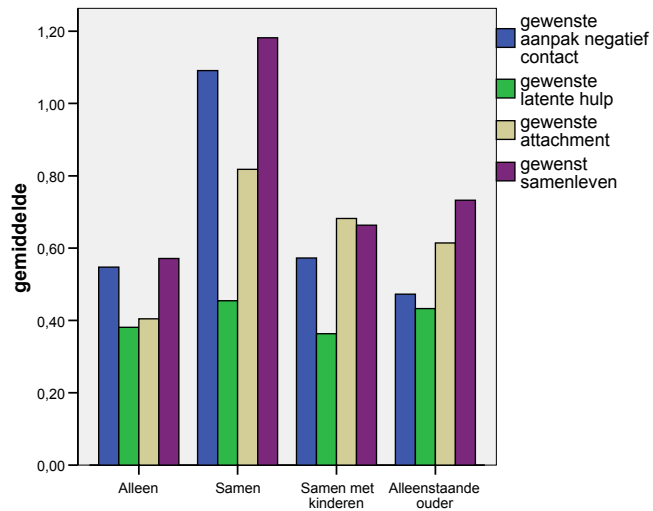
Conclusies over verschillen in contact op basis van sekse, etniciteit en leeftijd:

De contacten in een buurt, en vooral de behoeften daaraan, verschillen tussen groepen bewoners. Tussen mannen en vrouwen en tussen allochtonen en autochtonen zijn er weinig verschillen. Wel verschillende de wensen sterk naar leeftijd. Jongeren hebben de grootste wens om meer contacten op te bouwen zowel incidenteel als structureel. De oppervlakkige contacten (incidenteel en latent) in de buurt nemen toe met de leeftijd, en daarmee neemt de wens naar deze contacten af met het toenemen van de levensjaren. Waar bewoners wel steeds meer behoefte aan krijgen als ze ouder worden zijn contacten gericht op het samenleven (vrienden maken, opvattingen delen, afspraken maken over samenleven). Na het 50ste levensjaar neemt deze behoefte weer af.

11. Verschillen in contact, naar huishoudsamenstelling en woonduur

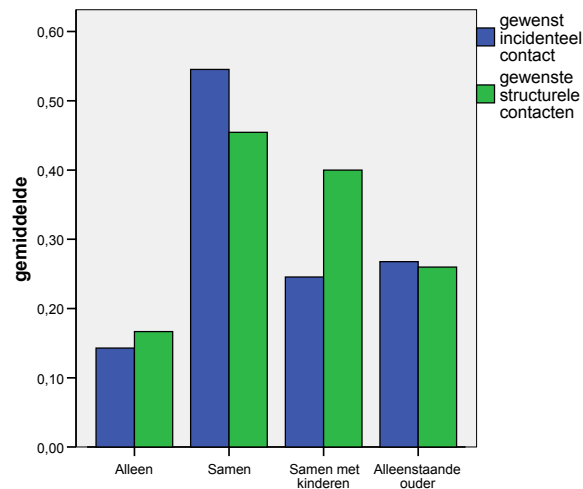
Vervolgens is gekeken naar verschillen in buurtcontact tussen bewoners op basis van gezinssamenstelling, woonsituatie en woonduur. Op basis van woonsituatie valt helaas geen goede vergelijking te maken, omdat maar een zeer klein deel van de respondenten in een flat woont (n=10; 3%).

Gewenst type contact, naar gezinssamenstelling

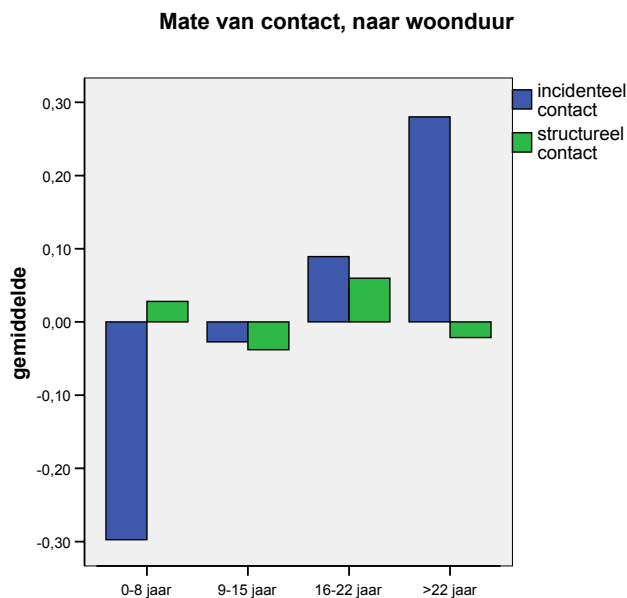

De huishoudsamenstelling maakt wel enig verschil voor de contacten die worden onderhouden in de buurt. Samenwonenden maakten de meeste melding van negatieve contacten en beschikken over de minste samenlevingscontacten. Alleenstaande bewoners beschikken daarentegen over de meeste samenlevingscontacten. Samenwonende bewoners vragen dan ook veruit de meeste aandacht voor de aanpak van negatieve contacten en hebben een veel grotere behoefte aan samenlevingscontacten. Ook hebben ze een grotere wens voor buurtbinding. Alleenstaanden hebben logischerwijs de minste behoefte aan samenlevingscontacten en hebben minder behoefte aan sociaal-emotionele binding met de buurt waar ze wonen.

Gewenste mate van contact, naar gezinssamenstelling

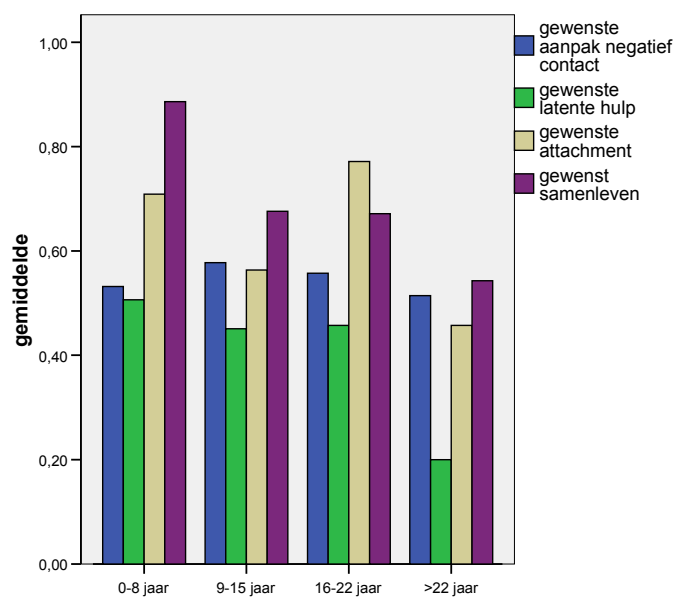
In de mate van contact zijn er weinig tot geen verschillen, wel naar behoeften aan verschillende mate van contact. Samenwonenden hebben ook hier de grootste behoefte, zowel aan incidentele als structurele contacten. Alleenstaanden maken zich de minste zorgen, terwijl gezinnen met kinderen een relatieve grote wens hebben om meer structurele contacten in de buurt aan te knopen. Alleenstaande ouders delen deze wens weer niet.

Woonduur leidt tot verschillen tussen mensen die relatief nieuw zijn en die al heel lang in de buurt wonen. Eerder bleek al dat jonge mensen minder incidentele contact in de buurt onderhouden en daar dus ook meer behoefte aan hebben. Ook nu blijkt dat vooral mensen die relatief kort in de buurt wonen over de minste incidentele contacten beschikken, terwijl het aantal incidentele contacten onder de langblijvers (>22 jaar) het grootst is. De verschillen zijn minder groot als gekeken wordt naar type contact. De sociaal-emotionele binding met de buurt lijkt met de jaren licht toe te nemen, maar mensen die nog relatief kort in de buurt wonen beschikken niet over substantieel minder van een van de vier onderscheiden type contacten. Anders ligt dat wanneer naar de behoeften aan verschillende type contact wordt gekeken. Mensen die nog maar kort in de buurt wonen hebben de grootste behoefte aan samenlevingscontacten. Mensen die tussen de 16 en 22 zien het liefst graag de buurtbinding toenemen. Mensen die het langst in de buurt wonen (meer dan 22 jaar), maakten zich de minste zorgen: ze hebben de minste behoefte aan contact, zowel wat betreft

buurtbinding als samenlevingscontacten, maar vooral waar het gaat om latente hulp.

Gewenst type contact, naar woontduur

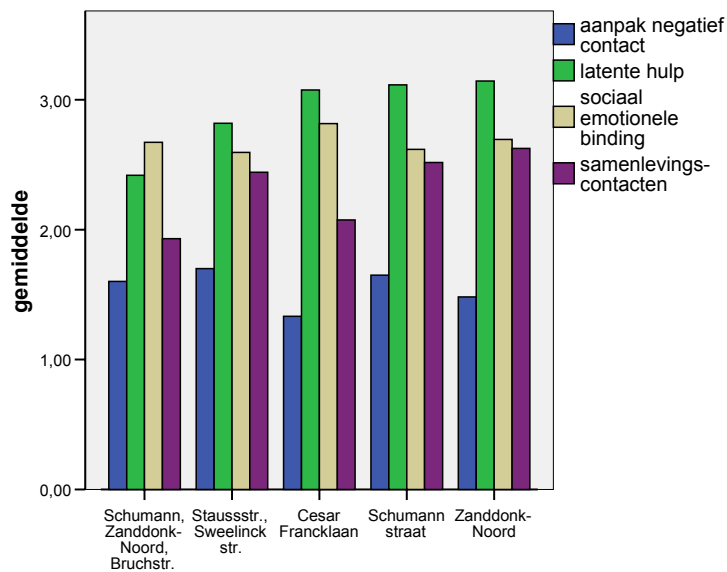
Conclusies over verschillen in contact op basis van gezinssamenstelling en woontduur:

De roep om meer samenlevingscontacten is het grootst bij samenwonenden en mensen die nog maar kort in de buurt wonen. Samenwonenden maken ook de meeste melding van negatieve contacten en vragen hier dan ook de meeste aandacht voor. Daarnaast zouden ze graag hun contactfrequentie uitgebreid zien, zowel incidenteel als structureel. Samenwonenden hebben ook hier van alle groepen de grootste behoefte, zowel aan incidentele als structurele contacten. Gezinnen met kinderen zetten vooral in op het vergroten van hun structurele contacten in de buurt. Mensen die het langst in de buurt wonen (meer dan 22 jaar) hebben de minste behoefte aan meer contact, ze beschikken al over het grootste aantal incidentele contacten. Een andere groep die niet zit te springen om meer contacten zijn mensen die tussen de 16 en 22 in de buurt wonen: zij zien liever de buurtbinding toenemen.

12. Verschillen tussen buurten

Tenslotte is gekeken naar verschillen tussen buurten. Omdat niet voor van alle straten afzonderlijk informatie beschikbaar is of omdat het aantal respondenten voor deze straten te klein is, is gekozen voor een evenredige driedeling. Het eerste gebied is de Schumannstraat en omgeving, Zanddonk-Noord en de omgeving van de Max Bruchstraat. Het tweede gebied is de Johan Strausstraat en omgeving en de Sweelinckstraat. Het derde gebied bestaat uit de Cesar Francklaan en de omliggende straten. Om toch uitspraken te kunnen doen op een lagere schaalniveau, vooral voor het onderscheid naar buurten met vooral huur of juist koopwoningen, hebben we daarnaast twee buurten waar voldoende vragenlijsten voor zijn ingevuld (Schumannstraat en omgeving en Zanddonk-Noord) afzonderlijk bekeken. Deze twee buurten zijn ook afzonderlijk in de grafiek weergegeven. Dit zijn de twee meest rechtse delen van de grafiek.

Type van contact, naar buurt

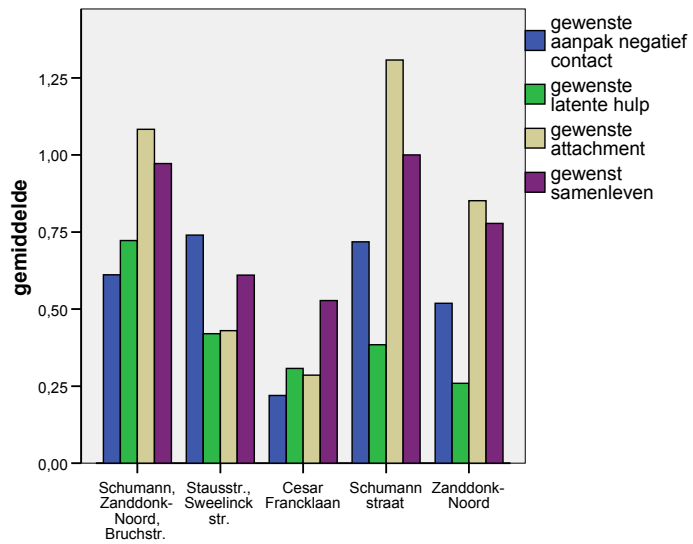

De verschillen naar type contact zijn niet zo groot tussen de drie gebieden. In het tweede gebied (Johan Strausstraat en omgeving en de Sweelinckstraat) maken bewoners meer melding van negatieve contacten, terwijl de bewoners in de Cesar Francklaan (derde gebied) en omgeving daar het minste last van hebben. In dit laatste gebied kunnen de bewoners het meest een beroep doen op hun buurtgenoten als dat nodig is. Wel beschikken de bewoners daar over minder samenlevingscontacten. In het tweede gebied (Johan Strausstraat en omgeving en de Sweelinckstraat) onderhouden bewoners de meeste samenlevingscontacten. In het eerste gebied (de Schumannstraat en omgeving, Zanddonk-Noord en de omgeving van de Max Bruchstraat) kunnen bewoners het minst een beroep op elkaar doen als dat nodig is. In de twee afzonderlijke buurten (Schumannstraat en Zanddonk Noord) ligt de latente burenhulp weer hoger en beschikken bewoners over meer samenlevingscontacten.

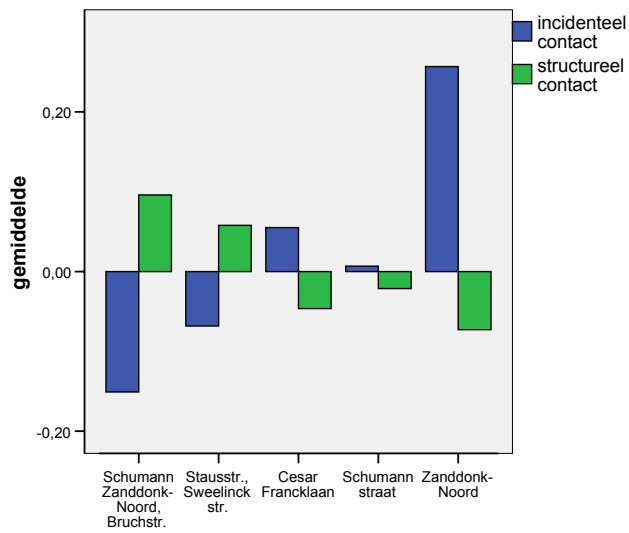
Waarschijnlijk gaat het hier om een specifieke groep bewoners die in een bepaald deel van deze twee buurten wonen.

De behoeften aan diverse type van contact verschillen wel sterk per locatie. Met name in het eerste gebied (de Schumannstraat en omgeving, Zanddonk-Noord en de omgeving van de Max Bruchstraat) staan buurtbinding en samenlevingscontacten hoog op het verlanglijstje van de bewoners. De negatieve contacten in het tweede gebied (Johan Strausstraat en omgeving en de Sweelinckstraat) maken de aanpak van deze contacten de grootste wens voor de bewoners in dit gebied. In het derde gebied (Cesar Francklaan) leidt een gebrek aan samenlevingscontacten tot een grotere behoefte aan deze vorm van contact als voornaamste wens. De groep bewoners uit de buurt Schumannstraat springt eruit met haar grote behoefte aan buurtbinding.

Gewenst type contact, naar buurt

Mate van contact, naar buurt

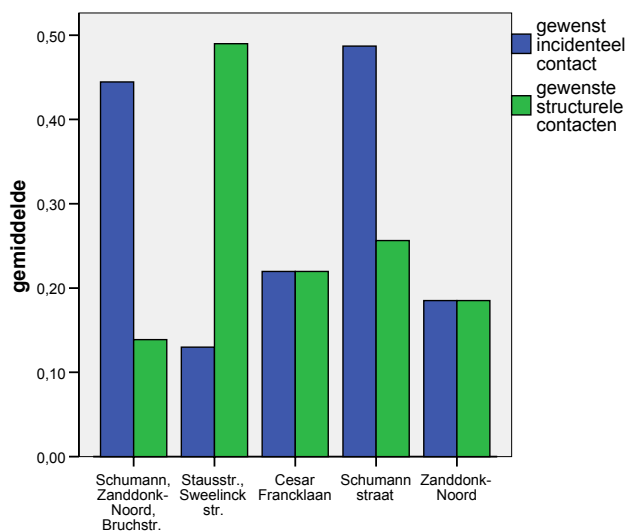

Daarentegen is in beide afzonderlijke buurten (Schumannstraat en Zanddonk Noord) de behoefte aan latente hulp lager dan in het totale gebied.

Ook naar mate van contact zijn de verschillen tussen de gebieden het grootst als gekeken wordt naar de behoeften. In aanwezige contacten verschillen de gebieden onderling weinig: bewoners in het eerste en tweede gebied (de Schumannstraat en omgeving, Zanddonk-Noord en de omgeving van de Max Bruchstraat en de Johan Strausstraat en omgeving en de Sweelinckstraat) onderhouden iets minder incidentele contacten, maar daarentegen weer meer structurele contacten, terwijl de bewoners in het derde gebied (Cesar Francklaan) meer uitblinken in incidentele.

Grote uitzondering is de groep bewoners in de buurt Zanddonk-Noord die over meer incidentele contacten beschikken, terwijl het gebied (de Schumannstraat en omgeving, Zanddonk-Noord en de omgeving van de Max Bruchstraat) waartoe ze behoren juist minder incidentele contacten onderhouden. Dit zou te maken kunnen hebben met het relatief grote aandeel koopwoningen in Zanddonk-Noord.

Gewenste mate van contact, naar buurt

De wensen voor contact lopen echter sterk uiteen tussen de drie gebieden. In het eerste gebied (de Schumannstraat en omgeving, Zanddonk-Noord en de omgeving van de Max Bruchstraat) is de roep om meer incidentele contacten het grootst, terwijl bewoners in de omgeving van de Johan Straus- en Sweelinckstraat (tweede buurt) de meeste behoefte hebben aan structurele contacten. De roep om meer incidentele contacten in het eerste gebied komen voornamelijk op het conto van de bewoners in de Schumannstraat. Ook wensen zij over meer structurele contacten te beschikken dan hun buurtgenoten in Zanddonk-Noord en de Max Bruchstraat. In de Schumannstraat staan relatief veel huurwoningen. Wellicht is onder huurders de behoefte aan meer contact groter.

Conclusies over verschillen in contact tussen buurten:

In de omgeving van de Schumannstraat, Zanddonk-Noord en de Max Bruchstraat staan buurtbinding en samenlevingscontacten hoog op het verlanglijstje van de bewoners.

Bewoners zoeken meer ontmoetingsmogelijkheden (incidentele contacten), met name in de Schumannstraat. In de omgeving van de Johan Straus en Sweelinckstraat is meer sprake van negatief contact en vormt de aanpak hiervan het belangrijkste speerpunt voor bewoners. Bewoners zien daarvoor het liefst de contactfrequentie van structurele contacten uitgebreid worden. In de Cesar Franck-laan en de omliggende straten is een gebrek aan samenlevingscontacten en staan het vergroten van deze contacten bovenaan de wenslijst van bewoners.

De bewoners in de twee buurten Schumannstraat en Zanddonk-Noord vormen een afwijkende groep: ze kunnen vaker een beroep doen op hun burens en onderhouden meer samenlevingscontacten dan hun buurtgenoten in het gebied waartoe zij behoren (de Schumannstraat en omgeving, Zanddonk-Noord en de omgeving van de Max Bruchstraat). De groep bewoners in Zanddonk-Noord komt elkaar vaker tegen (incidentele contacten), terwijl de bewoners in Schumannstraat meer binding willen hebben met de buurt.

13. Hoe nu verder?

Met dit onderzoek is inzicht verkregen in de aard, mate en wens tot sociale contacten in de aandachtsbuurt van Zanddonk. Dit vormt de basis om verder te werken aan een plan van aanpak om de sociale samenhang en de aandacht voor de jeugd te versterken. Hoewel de resultaten wellicht niet direct aanleiding geven tot grote zorgen, biedt het op onderdelen wel degelijk aanknopingspunten om deze buurten voor alle bewoners een prettiger plek te maken. Verschillende groepen hebben uiteenlopende ervaringen en wensen als het gaat om het samenleven in de buurt. Ook signalen vanuit ander onderzoek (onder meer de Leefbaarheidsmonitor) en signalen die professionals opvangen vanuit de buurt geven aanleiding om te veronderstellen dat de aandachtsbuurt in Zanddonk gebaat zijn bij

een aanpak gericht op de versterking van de sociale samenhang en meer aandacht voor de jeugd.

Een tweede belangrijke doelstelling in de WMO-proeftuin Waalwijk, is het verkleinen van de afstand tussen burgers en bestuur. Deze doelstelling komt tot uitdrukking in het centraal stellen van de vraag van de burger, waarbij de gemeente zich opstelt als een regisseur, die initiatieven van burgers en instellingen faciliteert vanuit een gebiedsgerichte benadering, waarbij integraal werken tussen bestuur, instellingen en burgers voorop staat. Het is dan ook nadrukkelijk de bedoeling om burgers en instellingen interactief in het onderzoek te betrekken en de resultaten gezamenlijk te vertalen in een duidelijk plan van aanpak.

Het vervolg op dit onderzoek is dan ook om te komen tot zo'n plan van aanpak. De volgende stappen worden ondernomen.

- Bewonersavond Zanddonk.
Tijdens een speciale bewonersavond georganiseerd door de gemeente Waalwijk en Casade presenteren we de resultaten van het onderzoek aan bewoners. Op deze avond maken we bewoners enthousiast voor het vervolg en worden ze uitgenodigd om deel te nemen aan het RBA-traject.
- Groepsgesprekken bewoners.
Daarna organiseren we gesprekken met verschillende bewonersgroepen. We bespreken met hen de sterke en zwakke plekken in de sociale samenhang in de verschillende buurten en de mogelijkheden om deze samenhang te versterken.
- Gemeenschappelijke bijeenkomst.
Vervolgens brengen we de verschillende inzichten bij elkaar in een gemeenschappelijke bijeenkomst. De zienswijze van de buurtbewoners is primair in het hele traject! Doel van de gezamenlijke bijeenkomst is om tot consensus te komen over de doelstellingen van het actieprogramma en over de indicatoren om vast te stellen of deze doelstellingen gehaald worden. Deze

worden niet van buitenaf opgelegd, maar door de betrokken zelf, met bewoners voorop, ontwikkeld.

- Gesprekken met sleutelfiguren.
Op basis van deze gezamenlijke bijeenkomst volgen nieuwe, aanvullende gesprekken met sleutelfiguren en partners in de wijk om geschikte acties en strategieën te verkennen.
- Slotconferentie.
De resultaten van deze verkenning zullen tenslotte worden voorgelegd op een slotconferentie waarvoor alle tot nu betrokken personen uitgenodigd worden. Het doel van deze conferentie is het gezamenlijk op stellen van een voorstel voor een concreet actieprogramma, waarin helder omschreven staat wie wat wanneer gaat doen en hoeveel dat kost.

Het Verwey-Jonker Instituut maakt voor deze gesprekken en bijeenkomsten gebruik van een methodiek, die gebaseerd is op een van oorsprong Amerikaanse aanpak: Result Based Accountability (RBA). RBA is een doelgerichte aanpak van gezamenlijk geformuleerde doelstellingen en een manier om besluitvormingsprocessen dichterbij de burger te brengen. RBA kan op lokaal niveau helpen om mensen in de buurt te mobiliseren. Het gezamenlijke doel vormt het cement tussen wijkinitiatieven, groepen buurtbewoners (ook jongeren) en professionele hulp- en dienstverleners. Deze methodiek zetten we in Waalwijk in om met burgers en instellingen samen te werken aan een actieprogramma. In dit actieprogramma vertalen we de resultaten van de contactladder naar concrete acties die breed gedragen worden.

14. Literatuur

Boonstra, N., & Graaf, P. van der (2006). Ladder kan sociale cohesie tastbaar maken. *City Journal, Wetenschappelijk tijdschrift voor de steden*, 6, 20-23.

Duyvendak, J.W., & Graaf, P. van der. (2001). *Opzoomeren: stille kracht? Een onderzoek naar de kwaliteiten van Opzoomeren in Rotterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Duyvendak, J.W., Krouwel, A., Kraaijkamp, R., & Boonstra, N. (1998). *Integratie door sport? Een onderzoek naar gemengde en ongemengde sportbeoefening van allochtonen en autochtonen*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam.

Graaf, P. van der, Boonstra, N., & Bos, R. (2006). *Buurtcontact in Leiden-Zuidwest. De Contactladder© als diagnose-instrument*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Graaf, P. van der, Boonstra, N., Duyvendak, J.W., Krouwel, A. & Veldboer, L. (2005). *Towards a new measurement of neighborhood attachment: needs, expectations and evaluations*. Paper presented at international conference 'Doing, thinking, feeling home: the mental geography of residential environments' - 14/15 October - Delft, The Netherlands.

Kleinshans, R., Veldboer, L., & Duyvendak, J.W. (2000). *Integratie door differentiatie? Een onderzoek naar de sociale effecten van gemengd bouwen*. Den Haag: Ministerie van VROM.

Verantwoording schaalconstructies

Om vergelijkingen tussen verschillende groepen en gebieden in de buurt te maken zijn verschillende schalen geconstrueerd, die diverse dimensies van contact voorstellen. De dimensies zijn afkomstig uit een internationaal literatuuronderzoek (Graaf et al., 2005), waarbij een onderscheid werd gemaakt tussen de aard, mate en wenselijkheid van contact. De aard van contact tussen buurtbewoners werd uiteengelegd in vier, deels overlappende, treden: buurtergernissen (onverschilligheid of overlast), ondersteunende contacten (uitwisseling van informatie en praktische hulp), sociale interactie (actieve contacten tussen individuen en groepen) en buurtverbondenheid (sociaal-emotionele binding met de buurt). Mate van contact werd gedefinieerd als het aantal contacten en de frequentie van deze contacten. De wenselijkheid van contacten werd enerzijds bepaald door de behoefte aan bepaalde vormen van contacten en anderzijds door de waardering van deze contacten.

Betekenis van de schalen

Met behulp van factoranalyses en schaaltechnieken is geprobeerd om deze dimensies op te sporen in de verzamelde enquêtedata. Dit leidde tot zes koppels van schalen. Elk koppel meet steeds in hoeverre een bepaald type contact aanwezig is en de mate waarin deze contacten gewenst zijn. Elk koppel meet een andere vorm van contact: vier schalen gaan dieper in op de aard van de sociale contacten, terwijl twee schalen de mate van contact meten. De aard van sociale contacten wordt omschreven met vier schalen: negatieve contacten (onverschilligheid of ergernis), latente contacten (waarop indien nodig een beroep kan worden gedaan), buurtverbondenheid (sociaal-emotionele binding) en contacten gericht op het samenleven in de buurt (oogje in het zeil houden, afspraken maken). De mate van contact is uiteengelegd in twee dimensies: incidentele contacten, die meer toevallig zijn, en structurele contacten op basis van bewuste interactie.

De nummers bij de verschillende schalen corresponderen met de items uit de vragenlijst waarop de schalen gebaseerd zijn. De schalen vormen ongewogen gemiddelden van deze items. Omdat de

items binnen de schalen voor (gewenst) incidenteel en (gewenst) structureel contact ongelijksoortige antwoordcategorieën hebben, zijn de waarden voor deze schalen gestandaardiseerd. Dat betekent dat de waarden van deze schalen steeds de afwijking in antwoorden van een groep ten opzichte van het gemiddelde voor de hele onderzoekspopulatie laten zien. De afwijking wordt gemeten in standaarddeviaties (de gemiddelde afwijking van het gemiddelde).

Schaalwaarden

De schalen voor de verschillende (gewenste) type van contact lopen van 1 tot 4, waarbij 1 staat voor helemaal oneens met alle stellingen van deze schaal en 4 voor helemaal eens met alle stellingen. De schalen voor de verschillende (gewenste) mate van contact lopen van 0 tot 3, waarbij 0 aangeeft dat een respondent bij geen enkele stelling ruimte voor verbetering ziet en 3 betekent dat de respondent bij alle stellingen binnen die schaal vindt dat het beter kan.

In onderstaande tabel staan de verschillende schalen opgesomd.

Tabel I.1. Dimensies van contact in de Zanddonk

Dimensie	Schaal	Omschrijving	Items	Cronbach's Alfa
Aanwezige contacten: aard van contacten	<i>Negatieve contacten (stellingen 2-4)</i>	Onverschilligheid of ergernis over de contacten in de buurt	3	.537
	<i>Latente contacten (stellingen 5-8)</i>	Passieve contacten, waarop indien nodig een beroep kan worden gedaan	4	.635
	<i>Buurtverbondenheid (stellingen 15-18)</i>	Sociaal-emotionele binding met de buurt	4	.561
	<i>Samenleven (stellingen 10-13, 20)</i>	Actieve contacten gericht op het samenleven in de buurt	5	.644
Aanwezige contacten: mate van contacten	<i>Incidentele contacten (stellingen 22-24)</i>	Mate van toevallige, kortdurende contacten met buurtgenoten	3	.736
	<i>Structurele contacten (stellingen 25-27)</i>	Mate van bewuste en herhaalde interactie met buurtgenoten	3	.601

Tabel I.1. Dimensies van contact in de Zanddonk

Dimensie	Schaal	Omschrijving	Items	Cronbach's Alfa
Gewenste contacten: aard van contacten	<i>Gewenste negatieve contacten</i>	Mate waarin deze contacten verbeterd kunnen worden	3	
	<i>Gewenste latente contacten</i>	Idem	4	
	<i>Gewenste buurtverbondenheid</i>	Idem	4	
	<i>Gewenst samenleven</i>	Idem	5	
	<i>Gewenste incidentele contacten</i>	Idem	3	
Gewenste mate van contacten	<i>Gewenste structurele contacten</i>	Idem	3	

De geconstrueerde schalen komen goed overeen met de dimensies van contact die in het theoretische model zijn onderscheiden: de schalen voor negatieve contacten en latente contacten komen goed overeen met de dimensies van buurtergernissen en ondersteunend contact. Daarbij wordt ondersteuning ingevuld met passieve (aard) en incidentele (mate van) contacten: contacten die alleen en kortstondig geactiveerd worden als dat nodig is. Ook de dimensies van sociale interactie en buurtverbondenheid worden teruggevonden in de data. Sociale interactie beslaat een breed scala aan contacten, waarin zowel items over concrete gedragingen (oogje in het zeil houden) als cognitieve uitwisselingen (anders over de buurt en haar problemen gaan denken) zijn opgenomen. Deze schaal beschrijft de meer intensievere contacten voor het samenleven in de buurt. De schaal voor buurtverbondenheid tot slot, beschrijft de sociaal-emotionele binding van bewoners met hun buurt.

De dimensies die ingaan op de wenselijkheid en het belang van contacten in het model zijn in de enquête samengevoegd tot één dimensie. Dit is gedaan door bij elke onderscheiden vorm van contact te vragen of de respondent deze vorm en mate van contact wil houden zoals die nu is (behoefte), wil verbeteren (behoefte), of niet belangrijk vindt (belang). Om na te gaan waar de ruimte voor interventie zit, is elke vorm van contact afgezet tegen het aantal

keren dat een respondent aangeeft deze vorm van contact te willen verbeteren. Er is dus vooral gekeken naar de behoefte aan contact, ervan uitgaande dat een respondent die bepaalde vormen van contact niet belangrijk vindt, deze ook niet wil verbeteren.

Respons op de schalen

Zowel jong als oud heeft de vragenlijst ingevuld. 15% van de respondenten is tussen de 16 en 23 jaar oud, 14% is tussen de 24 en 35 jaar, 31% behoort tot de groep van 35 tot 50 jaar. De één na grootste groep bestaat uit 50 plussers (26%). Pensioengerechtigden volgen met 14%. Vrouwen doen vaker mee (61% tegenover 37% mannen). Opvallend is de grote groep respondenten (43%) die als alleenstaande ouder met hun kind(eren) wonen. Ruim een derde van de respondenten woont samen met kinderen (38%). Slecht een klein deel woont alleen (14%) of samen zonder kinderen (4%). Veruit de meesten wonen in een eengezinswoning (96%). Allochtone bewoners zijn met 20% goed vertegenwoordigd. Gemiddeld wonen de respondenten 16 jaar in Zanddonk: een kwart woont er niet langer dan 8 jaar, een kwart korter dan 16 jaar, een kwart tussen de 16 en 22 jaar en een laatste kwart woont er al 22 jaar of meer.

De Contactladder © in Waalwijk

Achtergrondvragen			Aanwezige contacten				Wenselijke contacten		
1. Hoe oud bent u?	3. Woont u ...?	5. Hoe lang woont u al in deze buurt?	Helemaal mee eens	Gedeeltelijk mee eens	Gedeeltelijk mee oneens	Helemaal mee oneens	Graag zo houden	Zou beter kunnen	Niet belangrijk
☐ 16 tot 23 jaar	☐ Alleen								
☐ 24 tot 35 jaar	☐ Alleen met kinderen	...jaren							
☐ 35 tot 50 jaar	☐ Samen								
☐ 50 tot 65 jaar	☐ Samen met kinderen								
☐ Ouder dan 65 jaar		6. Bent u of één van uw ouders in het buitenland geboren							
	4. Woont u in ... ?								
2. Geslacht?	☐ Een flat	☐ ja							
☐ Man ☐ Vrouw	☐ Een eengezinswoning	☐ Nee							
Intensiteit van contacten									
01. In deze buurt hebben bewoners nauwelijks contact met elkaar.									
02. In deze buurt hebben bewoners een zekere angst voor elkaar.									
03. Af en toe ervaar ik geluidsoverlast van mijn buurtgenoten.									
04. Ik erger mij regelmatig aan sommige buurtgenoten.									
05. Als ik behoefte heb aan gezelschap, dan kan ik terecht bij een buurtgenoot.									
06. Als ik persoonlijke problemen heb, dan kan ik daarover praten met een buurtbewoner.									
07. Als ik een ingrediënt voor het eten mis, dan kan ik dat lenen van een buurtbewoner.									
08. Als er iets in de buurt georganiseerd wordt, bijvoorbeeld een straatfeest, dan ben ik van de partij.									
09. In deze buurt letten bewoners op elkaar.									
10. In deze buurt hebben wij afspraken gemaakt over het samenleven met elkaar.									

11. Door in deze buurt te wonen heb ik nieuwe vrienden gekregen.							
12. De bewoners in deze buurt hebben dezelfde opvattingen over wat wel en niet kan in de buurt.							
13. Door contacten met mijn buurtgenoten ben ik positiever gaan denken over de buurt en de mensen die er wonen.							
14. Ik voel mij niet veilig in deze buurt.							
15. Ik voel mij thuis in deze buurt.							
16. Ik voel mij sterk betrokken bij deze buurt.							
17. Ik voel mij sterk betrokken bij de wijk Zanddonk.							
18. Ik voel mij sterk betrokken bij de gemeente Waalwijk.							
19. De buurt waar ik woon is voor vrienden en familie een reden om minder bij mij op bezoek te komen.							
20. Het contact met mijn buurtgenoten is voor mij een belangrijke reden om niet te willen verhuizen.							
21. (Alleen jongeren) Ik heb meer contact met jongeren buiten de buurt dan in de buurt							
Mate van contact	Aanwezige contacten	Gewenste contacten					
	Aantal of frequentie (Omcirkel of kruis het gekozen antwoord aan)	Graag zo houden	Zou beter kunnen	Niet belangrijk			
22. Hoeveel mensen kent u bij naam in deze buurt?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						
22b. (Alleen jongeren) Hoeveel van jouw eigen leeftijd?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						
23. Hoeveel mensen die bij u in de buurt wonen groet u als u ze tegenkomt?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						
23b. (Alleen jongeren) Hoeveel van jouw eigen leeftijd?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						
24. Met hoeveel mensen uit uw buurt maakt u een praatje wanneer u ze tegenkomt?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						
24b. (Alleen jongeren) Hoeveel van jouw eigen leeftijd?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						
25. Bij hoeveel buurtgenoten gaat u geregeld op bezoek?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						
25b. (Alleen jongeren) Hoeveel van jouw eigen leeftijd?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10						

26. Hoe vaak komt u buurtgenoten tegen in winkels of cafés in de buurt?	☐ Aantal keer per week ☐ 1-6 keer per maand ☐ Zelden ☐ Nooit			
27. Hoe vaak helpt u uw buurtgenoten met kleine dingen, zoals boodschappen doen, de planten water geven, meegaan naar de dokter?	☐ Aantal keer per week ☐ 1-6 keer per maand ☐ Zelden ☐ Nooit			
28. Hoeveel familieleden wonen er in de buurt?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10			
29. Bij hoeveel familieleden gaat u geregeld op bezoek?	0, 1-3, 4-6, 7-10, > 10			

Colofon

opdrachtgever/financier	Gemeente Waalwijk Casade Woondiensten
auteurs	Drs. N. Boonstra, drs. A. Huygen, drs. P. van der Graaf
met medewerking van	Drs. E. Kromontono
omslag	Grafitall, Valkenswaard
foto omslag	Gemeente Waalwijk
uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht telefoon 030-2300799 telefax 030-2300683 e-mail secr@verwey-jonker.nl website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@adrepak.nl of faxen naar 070-359 07 01, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

978-90-5830-258-8

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2008

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.